

S slavnostne skupščine profesorjev in študentov ob desetletni zruženja

Foto: B. Cerin

KATEDRA KATEDRA KATEDRA

MARIBOR
26 VII. 1971
ST. 13
LETNIK XI

Maribor, Slovenija, še posebej njen skrajni severovzhodni del, sta prav gotovo lahko ponosna na otroka visokošolske reforme sedaj že mladeniča, ki kaj kmalu kani preiti v fazo zrelosti — VISOKOŠOLSKE ZAVODE V MARIBORU. Prvo doboje v njihovem razvoju je bil spontan začetek, trdoživna borba Maribora da na osnovi kvalitete in argumentov ter potreb dokaže, da so zavodi za Slovenijo življenjskega pomena, če hočemo ustvariti pogoje za njen skladnejši razvoj in da bo s svojo značilno usmeritvijo resnično kvalitativno dopolnilo visokošolskega študija v Sloveniji.

Posameznim visokošolskim zavodom, študentom, profesorjem, združenju in vsem ostalim, ki z njimi na takšen ali drugačen način živijo, čestitamo za doseganje uspeha in želimo, da se te šole dalje organizacijsko in vsebinsko razvijajo.

UREDNIŠTVO.

ustanovitev visokošolskih zavodov v mariboru

Maribor — drugo največje mesto v SR Sloveniji in metropola slovenske Stajerske — je dolgo dobo bil in se razvijal pod vplivom in v senci dveh deželnih središč: najprej pod pritiskom nemško ekspanzionističnega Graza, ki je deloval z vsemi razpoložljivimi sredstvi, da bi vtisnil mestu in okolici nemški kulturni pečat, nato pa v senci novega narodnostnega središča Ljubljane, ki je hotela nadoknaditi zamujeno in se je morala sama boriti za uveljavitev (npr. boj za popolno univerzo). Te dejstvo je imelo odločilen pomen za razvoj kulture in prosvetne dejavnosti v Mariboru in vsej pokrajini. Maribor je moral svojo pripadnost k slovenski narodnosti skupnosti v zadnjih petdesetih letih kar dvakrat braniti ter potrditi z orožjem in krvjo. Prvič je to opravil general MAISTER s svojimi prostovoljci, drugič pa ljudske množice — partizani, ki jih je spodbudila in vodila Komunistična partija. V novo zasnovani socialistični Titovi Jugoslaviji se je Maribor razvil v eno izmed najpomembnejših gospodarskih središč v Sloveniji in Jugoslaviji. Čeprav so se razvijale tudi kulturne ustanove in je poraslo srednje strokovno šolstvo, je bilo vedno bolj čutili neusklajenost med vlogami gospodarstva ter kulturno-prosvetne dejavnosti. Ta del Slovenije je vse ostrije čutil krizo strokovnih kadrov. Leta 1959 so s posebno anketo ugotovili, da je manjkalo v takratnem mariborskem okraju okrog 1800 ljudi z visokošolsko izobrazbo prve in druge stopnje. Predlogi, da bi Maribor dobil kakšno visokošolsko ustanovo (tekstilno, kmetijsko), v republiškem središču niso sprejeli. Čas še ni bil primeren, nova spoznanja še niso dozorela.

Splošnim gospodarskim in družbenim gibanjem ter z njimi povezani zahtevi po reformi visokošolskega študija se je v šestdesetih letih priključilo spoznanje, da se tudi Maribor brez hitrejšega povečevanja števila visoko strokovnih kadrov ne bo ustrezno razvijal. Zato se je pojavila v sodelovanju med političnim vodstvom okraja in strokovnimi društvi (društva ekonomistov, inženirjev in tehnikov, pravnikov) nova zahteva, da bi dobil Maribor visokošolske ustanove. Tokrat pobude Maribora niso zavrnili, temveč so jo podprli. Slovenska vlada je predložila republiški skupščini v letih od 1959 do 1961 kar sedem zakonov: o ustanovitvi višje ekonomske komercialne, višje tehniške, višje agronomske, višje pravne in višje stomatološke šole ter zakon o pedagoški akademiji. Leta 1961 je bilo z zakonom ustanovljeno tudi združenje visokošolskih zavodov.

Naj bo na tem mestu povedano, in tega naj ne bi pozabili, da Mariboru visokošolski zavodi niso bili podarjeni, temveč si je zanje prizadeval in jih v duhu reformnih prizadevanj tudi vsebinsko in organizacijsko sam pripravil.

Pri okrajnem ljudskem odboru Maribor je bila imenovana posebna komisija z nalogo, da v sodelovanju s pristojnimi oblastvenimi organi in zainteresiranimi organizacijami pripravi ustanovitev višjih in visokih šol v Mariboru. Komisija je sestavila podkomisije za pripravo elaboratov za posamezne višje in visoke šole. Komisijo so sestavljali: Anica KUCHAR, takrat podpredsednica OLO Maribor, kot predsednica komisije, Vladimir BRACIČ kot tajnik komisije ter Tine LAH, Jože KOLARIČ, inž., Josip BUTINAR, inž., France VENTURINI, Draga HUMEK, dr. Zmago SLOKAN, Slavko PODMENIK in Lojze FRANGEŽ kot člani. Dr. Tine Lah, Jože Kolarič, inž., France Venturini in Draga Humečkova so postali prvi direktorji šol, Bracič pa prvi predstojnik združenja. Ljubljana je ponudila Mariboru tudi ustanovitev medicinske fakultete. Ker pa kljub zahtevi podkomisije za njeno pripravo ni bilo mogoče dobiti sredstev za izgradnjo potrebnih inštitutov, smo ustanovitev medicinske fakultete odklonili, ustanovili pa višjo stomatološko šolo.

Maribor je tako postal ob takratnih univerzah najmočnejše novo visokošolsko središče v Jugoslaviji. Mariborsko visoko šolstvo je zraslo iz potreb in na pobudo gospodarstva in javnih služb v času odločnih prizadevanj republiškega vodstva po korenitejši reformi visokega šolstva. Reforma je slonela na principih stopnjevanja, inverzije ter demokratizacije, in na teh izhodiščih so bile zasnovane višje šole v Mariboru. Bile so otrok reformnih prizadevanj, ki so izhajala iz spoznanja, da bo bodoči gospodarski in družbeni razvoj odločilno odvisen od števila in kakovosti visokošolskih kadrov. To spoznanje je izrazil takratni predsednik slovenske vlade Boris KRAIGHER pri slovesni otvoritvi višje tehniške šole 5. marca 1960 s stavkom: »Skokoviti tehnični razvoj je značilen za današnji čas, ki dobiva značaj znanstveno tehnične revolucije in terja ustrezno reformo tudi na področju izobraževanja tehničnih kadrov.« Z ustanovitvijo šestih visokošolskih zavodov in njihovega združenja je Maribor dobil svojo gospodarski moči in regionalnemu pomenu ustrezno ravnovesje, osnovo za bolj harmoničen razvoj. Hkrati pa je bilo s tem visoko šolstvo približano širšemu krogu mladine, z uvedbo izrednega študija pa množicam že zaposlenih.

Visokošolski zavodi v Mariboru so začeli z delom v skromnih materialnih pogojih, saj nobena šola ni imela svojih in ustrezno opremljenih prostorov. Nekaj let pozneje je bilo že bistveno boljše. Zato pa je bilo toliko več volje in poleta pri ljudeh in učiteljih. Večina jih je prišla na šole neposredno z vodilnih položajev v gospodarstvu, zavodih in organih družbenopolitičnih skupnosti. S seboj so prinesli bogate življenjske izkušnje, dragoceno strokovno znanje, bili pa so večinoma brez pedagoških izkušenj, pa tudi s sistematičnim raziskovalnim delom se dotlej niso ukvarjali. Mnogo tega so v poznejših letih s trdim delom nadoknadili, ko so ob polni delovni obveznosti študirali in si pridobivali naslove magistrov in doktorjev znanosti. Kot svojo veliko prednost pa so obdržali sodelovanje z delovnimi organizacijami in so tako bili stalno sredi življenja, sredi naših gospodarskih in družbenih dogajanj, toda ne kot pasivni opazovalci, temveč kot aktivni soustvarjalci. V prvih letih jim je bratsko prisrčno pomagala na pomoč mnogo univerzitetnih profesorjev iz Ljubljane. Tovarišem smo bili za ta prispevek vedno zelo hvaležni. To ustvarjalno sodelovanje v začetku želimo tokrat še posebej poudariti ob našem obžalovanju, da so se odnosi pozneje skalili, kar velja še posebej za čas delovanja posebne skupščinske komisije za preučitev sistema visokega šolstva, ko so nekateri posamezniki zahtevali celo ukinitve višjih šol v Mariboru, teh neracionalnih »nebodigatreba«, drugi, manj rigorozni, pa vsaj to, da se višje šole izključijo iz visokošolskega sistema. To je bilo obdobje mučnih in živčno utrujajočih razprav, trmasti boj »zaporočev«, ki so prepričani o pravilnosti svojih prizadevanj, vztrajali na osnovnih postavkah visokošolske reforme. Kritični do svojih dejanj moramo priznati, da smo reagirali včasih neučakano, užaljeno in s šibkejšimi argumenti ter tudi zato naša prizadevanja niso dala vedno zazeleznih rezultatov. Včasih pa so naše utemeljene pripombe, predlogi in zahteve odletavali kot drobne puščice od trdno okovanih sklepov reformatorjev reforme. Kot običajno so tudi tokrat poglobljeni in trezni razgovori umirjenih sobesednikov pokazali, da so bile v večini primerov ostro izrečene besede, napačne ocene in odlicionilna stališča plod slabih in celo napačnih informacij ter neodgovornih izjav posameznikov, čisto celo najmanj poklicanih.

Toda ta, nam vsem neprijetni čas je na naše splošno zadovoljstvo za nami. Ostal je le grenak spomin, kajti njegova žrtev je bila višja stomatološka šola.

Mariborsko visoko šolstvo pa ni samo zraslo na reformnih principih, temveč je progresivnim načelom stopnjevanja in demokratizacije ostalo tudi pozneje, ko so nekateri na ta načela bruhalih žveplo in ogenj, jih proglasili za največjo narodovo nesrečo ter koncesijo primitivnosti. Trudili smo se, da bi z delom, to je z rezultati študija, dokazali koristnost, uspešnost in racionalnost tako stopnjevanega sistema študija kot njegovo demokratičnost, ki se je še posebej kazala v množičnem prillivu izrednih študentov in v delu z njimi po sekcijah in drugih oblikah po Sloveniji. Večina diplomantov se je relativno dobro uveljavila na raznih delovnih mestih v svoji stroki, pa tudi tista petina, ki je študij nadaljevala na univerzi v Ljubljani, je dosegla več kot poprečne uspehe. Stopnjevanje študij danes sicer ni več uzakonjen, vendar si je po zaslugi vztrajnega dela na visokošolskih zavodih v Mariboru obdržal domovinsko pravico in prav bo, če bomo na stopnjevanju gradili tudi v prihodnje. To naj bo tudi v bodoče naša posebnost in prispevek k posodobljanju visokošolskega sistema. Pri nas smo od začetka do danes višje šole ocenjevali kot organizacije prve visokošolske stopnje in smo zato vedno odločno odklanjali misel, da so to le običajne strokovne šole, ki naj vzgajajo ozko specializirane in praktičistično usmerjene kadre. Kot visokošolske organizacije so se mariborske višje šole trudile organizirati študij na visokošolski način in na visokošolski ravni, zato so tudi razglasile in od svojih učiteljev zahtevale raziskovalno delo kot neločljiv del njihovega pedagoškega dela. Rezultati takšne usmeritve niso izostali, nanje so lahko ponosni novi znanstveniki in zadovoljni so njihovi zavodi, ki se jim tako odpirajo nove možnosti in perspektive.

Ko smo pred dobrim desetletjem ustanavljali višje šole in je postal Maribor drugo visokošolsko središče Slovenije, smo se zavedali, da je to le začetek, pomemben začetek novega obdobja v zgodovini Maribora. Čeprav smo se otekali z najpreprostejšimi začetniškimi težavami, so naš pogled, naša misel, želja in hotenje iskali poti v prihodnost. Več v nadaljnjo rast, trdnjejšo oporo našim tihim željam je dal pobudnik za ustanovitev in poznejši prijatelj visokošolskih zavodov v Mariboru, žal danes pokojni Boris KRAIGHER, ko je na že omenjeni slovesnosti izjavil: »Višja ekonomska komercialna in višja tehniška šola pomenita zametek bodoče samostojne univerze v Mariboru.« Na Maribor kot univerzitetno središče takrat niso mislili samo posamezni člani slovenske vlade, kot so to hoteli pozneje nekateri prikazati, kar dokazujejo tudi besede oficialnega predstavnika univerze v Ljubljani na ustanovni skupščini združenja 9. decembra 1961. Svoj pozdravni nagovor je predstavnik namreč končal z besedami: »Zelim, da bo združenje izpolnilo svojo nalogo. Prva njegova velika skrb je, da pomaga izgraditi Maribor v drugo univerzitetno središče.« Mnogi so nam pozneje to našo željo in hotenje zamerili in maršikatero grenko smo požrli na ta račun, vendar puške nismo vrgli v koruzo in današnji čas nam daje prav. S novalcii dolgoročnega družbenega razvoja Slovenije pripisujejo človeški ustvarjalnosti, znanju in znanosti odločujočo vlogo. In potrebno visokošolsko znanje si naj po njihovi zamisli pridobiva v prihodnjem obdobju nekaj tisoč slovenskih študentov na novi sodobni univerzi v Mariboru, ki jo bomo v naslednjih letih zgradili s skupnimi močmi in tovariško pomočjo naše almae matris — univerze v Ljubljani.

Ob spominih na desetletno delovanje združenja visokošolskih zavodov v Mariboru izražam vsem sodelujočim zahvalo in priznanje za opravljeno delo, v bodoče učiteljem pedagoški zanos in znanstvene uspehe, študentom za uspešen študij.

DRAGI NAŠ MARIBOR, TI SEVERNI MEJNIK!
POZNO, TODA NE PREPOZNO ODLAGAŠ VLOGO
MESTA ZAMUDNIKA. OBZORJA SE TI JASNIJO,
NAKAZUJE SE TI HITREJŠI RAZVOJ, LEPSI JUTRIŠNJI DAN. IZ SRCA TI GA ŽELIMO!

Dr. Vladimir Bracič

ustvarjalno sodelovanje v samoupravnih organih

Optimalno število študentov, ki ga v tem času dosega osrednja slovenska univerza v Ljubljani, nas je pripeljala do spoznanja, da moramo graditi novo, za slovensko družbo prepotrebno institucijo. To je sedaj že povsem nedvoumno, jasno pa je tudi to, da so v Mariboru že prvi zametki bodoče univerze, da Maribor postaja drugo slovensko univerzitetno središče. Izkazalo se je, da je bila ustanovitev višjih šol v Mariboru pred desetimi leti upravičena, še več, zelo daljnovidna poteza ustanovitelja. Te šole so danes ponos Maribora, predvsem pa so koristna pridobitev za narodno gospodarstvo.

Študente smo k vsemu temu prispevali svoj delež. Generacije pred nami so se zavedale velike potrebe po ekspanziji visokošolskih zavodov in Studentska skupnost je združenju pri razvoju visokega šolstva v Mariboru vedno pomagala po svojih močeh. Sploh pa lahko rečemo, da sta Skupnost študentov in združenje visokošolskih zavodov v Mariboru ves čas svojega obstoja vzorno sodelovala na vseh področjih. Predvsem se je to pokazalo pri obravnavanju materialnih vprašanj, saj je zaradi socialne strukture študentov v Mariboru ta moment zelo pomemben. Prav tako smo tudi ob vseh drugih problemih vedno našli skupno pot do rešitve. Rezultat tega so strokovno zelo usposobljene višje šole in visoka šola, sorazmerno razviti samoupravni odnosi na šolah in vsak dan boljši pogoji študija, kar pa je tudi najvažnejše za študente. Naši kolegi z drugih visokošolskih središč v državi nam dostikrat zavidajo močan vpliv, ki ga imamo v samoupravnih organih. Ta vpliv pa smo lahko dobili le z ustvarjalnimi predlogi, vedno zasnovanimi na realni podlagi. Mariborski študenti nismo nikoli dosti filozofirali, vedno pa smo bili za evolucijo. Tako smo tudi za reformo visokega šolstva, ki pa bo lahko uspela le s postopnimi spremembami v študijskem sistemu. Napravili smo tudi že prve stvarne korake. Zdaj uvajamo v šole sistem kurzov, ki bo omogočil skrajšanje študija in večjo kvaliteto.

Tako so si visokošolski zavodi v Mariboru pri borili svoj prostor pod soncem. Zdej, ko smo to dosegli, pa je osnovna naloga študentov, da se zavzemamo za čimbolj urejene odnose in tem združenju in za večjo kvaliteto pri študiju.

TONE JANŠA.

10-LETNICA ZDRUŽENJA VISOKOŠOLSkih ZAVODOV V MARIBORU

»privilegijev pri nas ne poznamo...«

IZ RAZGOVORA Z NOVIM UPRAVNIKOM ŠTUDENTSKEGA SERVISIA FRANCEM ZEMVO

Srečal sem ga razmišljujočega, v hladu julijskega večera, ko je nekam zamišljeno zrl predse; za trenutek se mi je zazdelo, da stojim pred vojskovodjo, ki pretehtava zadnje variante jutrišnjega boja.

To je novi upravnik študentskega servisa, absolvent IV. letnika VEKS, Franc Zemva.

Povabilu na razgovor se je z veseljem odzval, saj so mu štiri leta na oddelku za marketing (VEKS) vbijali v glavo, da deluje pravljnja mera propagande na posel kot olje na ogenj.

— Kaj te je privedlo do tega, da si se prijavil na razpis za upravnika novoustanovljenega študentskega servisa?

— Glavni razlog je bil prav gotovo ta, da se mi je ponujala idealna priložnost, da že takoj spočetka v praksi uporabim teoretično znanje, ki sem si ga pridobil med šolanjem.

— Je to tvoj prvi stik s praktičnim delom?

— Ne. Imam namreč dve leti delovnih izkušenj; eno leto sem bil zaposlen takoj po končani srednji šoli, pa tudi po končani I. stopnji na VEKS sem se zaposlil za leto dni.

— Gotovo je, da to delovno mesto zahteva cellega človeka. V zvezi s tem me zanima, če boš zmogel poleg službe še normalno opravljati študijske obveznosti.

— Brez dvoma delo, predvsem sedaj, ko smo morali vpeljati vse znova, ni lahko. Vseeno pa menim, da bosta preostala izpita pravočasno opravljena.

— Glede na prve vtise, ki si jih dobil, me zanima, kako gre posel, namreč, če je dela dovolj in kako kaže v prihodnje.

— Posla je čez glavo. Že prvi mesec poslovanja smo dosegli promet v višini 210.000,00 dinarjev. Povsem logično je, da znaša od tega čisti dohodek okrog dva stara milijona. Prepričani smo, da bo v prihodnje promet še večji, saj imamo v načrtu razširitev sodelovanja s preostalimi podjetji, kjer so možnosti za zaposlovanje naših članov; pa tudi vedno več študentov je, ki iščejo delo. Žal vsem zaenkrat ne moremo ugoditi.

— Kdo je lahko član študentskega servisa in kakšen je postopek pri včlanjenju?

— Član študentskega servisa lahko postane vsakdo, samo da je reden študent ali dijak. Posebnega postopka pri vpisu ni. Članarine pri nas ne poznamo, potrebujemo le potrdilo o šolanju.

— Kako razdeljujete delo študentom? Kolege bo gotovo zanimalo, kam se morajo obrniti, da se primerno zaposle.

— Vse moči vlagamo v to, da študent ali dijak dobi delo, ki ga glede na svoje strokovne sposobnosti lahko opravi. Za običajna dela je postopek sledeč: privilegijev pri nas ne poznamo. Kdor prej pride, prej melje. Prosta mesta dnevno objavljamo na vratih pri vходу v študentski dom in v študentskem servisu. Informacije dajemo tudi po telefonu, št. 22596.

— Na katera vrata bi naj potekal mariborski študent, ki želi delo? Gotovo ne bo odveč, če jesenskim zelencem zaupamo kraj vašega poslovanja.

— Poslujemo v kletnih prostorih študentskega doma II, Ob parku 7, in sicer vsak dan od 7. do 15. ure.

— Za razgovor se ti najlepše zahvaljujem. Pogovor vodil Jože Zagožen

Razpis za uredniška mesta pri Katedri

Študentska skupnost vabi vse študente in druge, ki bi bili pripravljeni delati v uredniškem odboru Katedre, urejati posamezne rubrike ali kakorkoli drugače sodelovati pri Katedri, da se prijavijo do 11. septembra 1971 na izvršni odbor Skupnosti študentov Maribor, Tyrševa 23.

Delate lahko v okviru naslednjih rubrik:

- STUDENTSKE,
- NOTRANJE
- ZUNANJEPOLITIČNE
- KULTURNE,
- FILOZOFSKE,
- SREDNJEŠOLSKE,
- HUMORISTIČNE in
- LITERARNE PRILOGE OBRAZI.

Poleg tega potrebujemo:

- LIKOVNEGA UREDNIKA,
- TEHNIČNEGA UREDNIKA,
- LEKTORJA IN KOREKTORJA,
- SEKRETARJA (obvladati mora strojepis),
- KNJIGOVODJO,
- VODJO DISTRIBUCIJE in
- ZBIRALCA REKLAM.

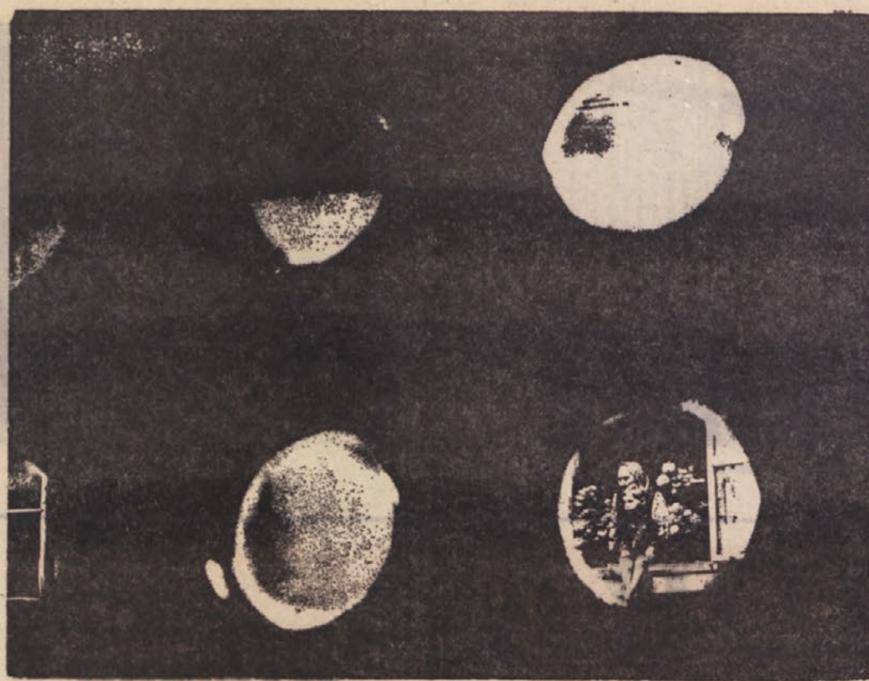
Študentska skupnost Maribor

KATEDRA

Izdaja izvršni odbor Študentske skupnosti VZM
Glavni in odgovorni urednik: Slavko Gerič

Uredniški odbor: Marija Frankovič, Slavko Gerič, Vladimir Gašček, Branko Gerič, Zarko Golob, Igor Plohl, Tone Janša, Barbara Vidic, Dušan Zbanič, Boril Zupančič, Jože Zagožen, Mitja Zitnik, Marjan Zmave (tehnični urednik). Uredništvo in uprava: Ob parku 7, telefon 22-004. Tekoči račun 618-678-54A. Nenaročeni slik in rokopiisov ne vračamo. Cena izvoda 50 par (letna naročnina 10 din, za ustanove in podjetja 15 din).

Tisk: ČP Mariborski tisk.

študentje geografije in zgodovine na strokovni ekskurziji po jugoslaviji

Zadnjega v juniju smo se študentje II. letnika pedagoške akademije (oddelki geografija — zgodovina in geografija — telesna vzgoja) vrnili z desetdnevne ekskurzije po Jugoslaviji. Ekskurzijo so vodili: docent profesor dr. Borut Belec, predstojnik oddelka profesor Antoša Leskovec in asistent profesor Božo Kert. Udeležilo se je tudi pet izrednih slušateljev na oddelku geografija — zgodovina.

Ekskurzija je imela namen prikazati študentom kompleksnost in raznolikost zemljepisnih pojavov in njihovo medsebojno učinkovanje v primorskem, dinarskem, subpanonskem in panonskem delu Jugoslavije, kar naj bi poglobilo kavzalno, funkcionalno in komplekso razumevanje in prikazovanje geografskih elementov in faktorjev v določenem geografskem okolju. Hkrati pa je bil njen namen prispevati določen delež, da se ne bi izneverili svojemu narodnemu bistvu pri razlagi novega evropskega duha dijakom v razredu ali v širšem forumu. Ekskurzija je potekala v smislu rekla — Spoznavaj svojo domovino in še bolj jo boš ljubil.

Prvi dan varne vožnje z avtobusom podjetja Turist-agent iz Maribora skozi Celjsko kotlino in čez Kozjansko smo postali na Svetih gorah pri Bistrici ob Sotli in si ogledali znamenito prafarno cerkev v romanskem slogu. Mimo Brežic in Samobora smo vožnjo nadaljevali v Karloško kotlino in se ustavili v njenem središču Karlovcu. V nadaljevanju poti skozi Nizki ali Plitvi kras se je pred nami kmalu odprla ena največjih pokrajinskih lepot Jugoslavije — Plitvička jezera. Naslednji dan smo pot nadaljevali iz Gospiča po slikovitem Liškem polju in se pod obronki Velebita spustili v Karlobag, kjer smo zagledali morje. Kmalu nato se nam je na poti po jadranski magistrali odprl pogled na slikovito sotesko Velika in Mala Paklenica, ki sta zaradi divjih morfoloških oblik in kraškega rastlinstva proglašeni za narodni park. Ustavili smo se v zgodovinskem mestecu Nin, kjer je bila nekaj časa prestolnica hrvatskih kraljev in sedež nadškofije. Kraju daje poseben pečat monumentalni kip Grgura, škofa ninskega, ki se je boril za uvedbo hrvatskega jezika v cerkveno bogoslužje v 10. stoletju. Ekskurzijo smo nadaljevali z izletom v Zadar, eno najstarejših mest ob jadranski obali, saj so ga uporabljali že Liburni, Iliri in Rimljani za svoje naselje. Tu smo si ogledali več pomembnih kulturnozgodovinskih spomenikov: rotundo sv. Donata iz 9. stoletja, Marijino cerkev iz 12. stoletja, grajeno v romanskem slogu, ostanke rimskega foruma in še nekaj gotških in renesančnih zgradb.

Naslednji dan smo si ogledali slapove in pokrajinske lepote na reki Krki in se pripravili, da se po svojih lepotah lahko meri s paradizem Plitviških jezer. Po avto cesti, ki vodi tik ob morju, smo vožnjo nadaljevali v Solin, kjer smo si ogledali ostanke utrjene rimske Salone, ki so jo porušili Slovani v 7. stoletju. V njej se je rodil Dioklecijan, ki se je v rimski vojski povzpел do cesarja in reševal rimski imperij pred razsulo. Kot rimski cesar je dal v neposredni bližini svojega rojstnega kraja, v kraju Aspalatos, sezidati ogromni dvorec pravokotnega tlorisa, kamor se je preselil 305. leta, potem ko se je odpovedal prestolu. V njem je živel 8 let, do svoje smrti. V času slovanskega preseljevalnega sunka se je zateklo v to palačo romansko prebivalstvo iz razrušene Salone in jo začelo urejati v mesto. Tako je nastal Split. Vanj so se v naslednjih stoletjih priseljevali Slovani iz okolice. Split je danes geografsko in kulturno središče Dalmacije. Ogledali smo si stari del mesta, ki mu daje Dioklecijanov palača z ogromnimi kletmi, stebrišči in mnogimi stolpi ter tremi vhodnimi vrati pečat pravega muzeja na prostem. Ogledali smo si tudi Jupitrovo svetišče in trg Peristil ter oceanografski institut. Iz Splita smo nadaljevali vožnjo po obronkih Biokova do Drvenika, kjer nas je trajekt prepeljal na sončni Hvar, do pristanišča Sućuraj, od koder nas je naš zanesljiv spremljevalec, šofer Darko, prepeljal v mesto Hvar na drugi strani otoka. Tu smo se tri dni prepustili morju in soncu. Od tam smo načrtovali tudi ogled Modre jame na otoku Biševo, pa nam izlet ni uspel, ker nas je na morju zajelo neurje in prisililo, da smo pristali v Komizi na otoku Visu. Z Visa smo se istega dne vrnili na Hvar in se po predhodnem programu naslednji dan vrnili na kopno ter se usmerili proti dolini Neretve, kjer nas je stara trgovska pot iz dobe srednjega veka mimo znane utrdbе Počitelj privedla v Mostar. V središču Hercegovine smo si ogledali kulturno-zgodovinske

spomenike iz turške dobe, kot je npr. slikoviti most preko Neretve s 30 m razpetim polkrožnim obokom, ki so ga sezidali Turki leta 1566. Kmalu nato smo zapustili poredje Neretve in preko Nevesinjskega in Gataškega polja prišli v poredje Drine. Na tem delu poti se je pogled ustavljal na tesnih dolinah in številnih soteskah, ki so jih izdoble reke v apnenčast sveti. Razen sprememb v reliefni plastiki so se pojavljale spremembe tudi v rastlinstvu in v obiljnosti pokrajine. Cesta, ki se vzpenja v vrtoglavih serpentinah, nas je privedla v povsem drugačne prirodne značilnosti. Ustavili smo se v Tjentištu v dolini reke Sutjeske. Tu smo si ogledali muzej, posvečen peti ofenzivi narodnoosvobodilne vojske, v katerem hranijo spomine na hudo in slavno junijsko bitko 1943. leta na področju Sutjeske, Pive in Tarč, ki je zapisana v analih zgodovine NOB kot jugoslovanski Stalingrad. Tu je sedaj v oblikovanju tudi veličastni spomenik v spomin nadlovelskim naporom, hrabrosti in požrtvovalnosti borcev za svobodo. Mimo Foče in Goražda smo nadaljevali pot proti Sarajevu. To mesto je pred nami zopet razgrnilo številne kulturne in zgodovinske znamenitosti. Od slednjih smo si ogledali: Gazi Husref-begovo dža-

ali bomo to še dolgo trpeli?

Na mariborskem Glavnem trgu stoji kašipot, ki med drugim pove tudi to, da je do Klagenfurta toliko in toliko km v zahodni smeri. Podoben kašipot je tudi v bližini kolodvora pa še v marsikaterem našem mestu in na prenekaterem našem križišču stoji kašipot, ki govore, da je takoj za mejo na avstrijski ali pa na italijanski strani mesto ali kraj, ki ga vsi poznamo z našim, slovenskim imenom. Na kašipotu pa tega, našega, slovenskega imena ni opaziti, pa če imajo še tako dobre oči.

Pred dvema letoma so bile naše mesnice in mnoge druge trgovine nabito polne z Avstrijci, ki so pri nas kupovali blago. Cene so se dvignile in Avstrijcev ni več k nam, vsaj tako množično ne prihajajo več. Takrat, ko so še prihajali, je bilo večini naših ljudi to skrajno odveč in so neprenehoma nergali nad njimi. A kljub temu danes trumoma hodijo tudi v Klagenfurt naku-

povat ne le predmete, ki so pri nas nedosegljivi ali pa zelo dragi, ampak tudi množico čisto vsakdanjih stvari, kot so pisma, riž, razni kličasti okraski (svečniki z »narodnimi« — avstrijskimi motivi itd.), posodo, umetno cvetje in celo toaletni papir — med njimi so tudi bivši borci in sedanji funkcionarji, ki še sedaj protestirajo proti zanemarjanju meddržavne pogodbe z italijanske in avstrijske strani — češ da ni dvojezičnih krajevskih napisov, da ne upoštevajo določil o uporabi slovenskega jezika itd. itd. Pravzaprav res ne vem, zakaj naj bi Avstrijec na svojih kašipotih napisali tudi Celovec, če pa niti mi ne napišemo drugega kot Klagenfurt. Ali pa Villach (za tiste, ki poznajo le cestne oznake, naj povem, da je to naš Beljak), ali pa Bleiburg, ki smo ga nekoč imenovali tudi Pli-berk, pa Udine, za katere na starejših zemljevidih ugotovimo, da so bile nekoč Videm. Treviso je bil Trbiž itd. itd. itd.)

Naši rojaki, državljani sosednjih držav, s katerimi naj bi po splošnih načelih naše zunanje politike gojili predvsem in samo prijateljske stike, se morajo boriti za vsako najmanjšo narodnostno »pravičico«, mi pa jih tukaj, v svobodni domovini podpiramo z različnimi protesti, resolucijami itd.

Prav gotovo so naši rojaki v zamejstvu vžičeni nad čistostjo slovenskega jezika v dnevniku Večer, ki objavlja nelektorirane reklame avstrijskim partnerjem, neskončno so nam bili hvaležni, ko smo priredili manifestacijo in festival jugoslovanske konfekcije pod okriljem podjetja Jeklotehna iz starega slovenskega mesta Maribor z naslovom Modest in ko so videli ali izvedeli, da je na največji mariborski kulturni prireditvi — Mariborskem tednu — z metriskimi črkami pisalo: Leibnitz, Ihre Einkavstadt. Pri slednjem so morali biti že zato veseli, ker je bila tudi nemščina popačena!

Povabili smo okoli 2000 avstrijskih orkestrrov godbe na pihala — nikoli pa, vsaj kolikor je meni znano, kakšne slovenske kulturne skupine iz zamejstva (izjema je SNG Trst). In tudi na Korškem imajo svoje pevske zборе in amaterska gledališča.

Gobeltnska slika
Za vezanje — blazina in Tepih
Blavo za dnočodelo
Volna

- Parilo, Pranik, Tesnik
- Nogavica, HuTuhupke
- Otroška Stvari
- Gumbi, Šnale, Okrasni nastitki
- Joptica, Pulvorjti

In zamejstvo joče. Na mariborskem razstavišču so vrele solze besa iz oči. Če še kdaj pridejo avstrijski trgovci s tako svinjsko slovensčino v Maribor, bomo drugače spregovorili. Trgovina je eno, žalitev ljudi pa drugo.

B. Gerič

obvestilo študentom!

STUDENTSKI DOMOVI IN RESTAVRACIJE V Ljubljani so študentom na razpolago naslednji domovi:

STUDENTSKI DOMOVI — z upravo na Večni poti 31, ki upravlja:

- študentsko naselje — 10 stolpičev pod Rožnikom,
- dom študentov v Gerbičevi 59,
- dom študentov v Ilirski 2,
- akademski kolegij na Trgu VII. kongresa ZKJ (pri gospodarskem razstavišču);

ORAZMOV DOM — v Wolfovi 12 za študente in na Dolenjski 23 za študentke;

DOM STUDENTK VIŠJE ŠOLE ZA ZDRAVSTVENE DELAVCE v Veselovi 2;

DOM FAKULTETE ZA SOCIOLOGIJO, POLITIČNE VEDE IN NOVINARSTVO na Titovi 102.

Pogoji za sprejem v študentske domove za študijsko leto 1971-72 so bili javno razpisani v dnevnem časopisu ob koncu meseca maja oz. v juniju t. l. Objavljeni pa so tudi pri visokošolskih zavodih, pri službah za materialna vprašanja študentov na univerzi v Ljubljani, Trg revolucije 11, ter neposredno pri upravnih posameznih domov, kjer so vam na razpolago še vse podrobne informacije glede vselitve in cene stanovanja.

Ker kapacitete študentskih domov v Ljubljani še niso takšne, da bi lahko sprejeli vse študente, ki bi želeli stanovati v študentskih domovih, morejo biti praviloma sprejeti v dom le študentje, katerih dohodek na družinskega člana ne presega 760 din in če njihovi starši ali ožji družinski člani stalno prebivajo v SR Sloveniji. Prednost pa imajo še prosilci z boljšim učnim uspehom.

Od zgoraj naštetih študentskih domov oskrbuje svoje stanovalce s prehrano v lastnih restavracijah: študentski domovi v Rožni dolini, akademski kolegij, dom študentk višje šole za zdravstvene delavce ter dom fakultete za sociologijo, politične vede in novinarstvo.

Študentom v Mariboru bodo v študijskem letu 1971-72 na razpolago:

STUDENTSKI DOM:

- Tyrševa 23,
- Tyrševa 30,
- Ob parku 7.

Pogoji za sprejem so bili razpisani v dnevnem Delo in Večer ter v študentskem listu Katedra. Objavljeni pa so tudi na oglasnih deskah visokošolskih zavodov, v študentskih domovih, pri združenju mariborskih visokošolskih zavodov ter neposredno pri upravi študentskega doma, kjer boste podrobneje informirani glede vselitve in plačila.

Domovi nimajo lastne restavracije, pač pa so študentom na razpolago obstoječi obrati družbene prehrane.

ŠTIPENDIJE IN POSOJILA

Pri izbiri denarne pomoči za visokošolski študij se študentje lahko odločajo za študentsko posojilo ali pa za stipendije, ki jih za vsako študijsko leto razpisujejo poleg sklada izobraževalne skupnosti SRS še gospodarske organizacije, republiški organi, zavodi, družbene organizacije ter občinske skupščine.

Sklad izobraževalne skupnosti SR Slovenije za stipendije in posojila razpisuje vsako leto največje število stipendij in posojil. Za študijsko leto 1971-72 so bili razpisani pogoji za podelitev stipendij in posojil v Delu dne 15. junija t. l. Objavljeni pa so tudi pri visokošolskih zavodih, pri službi za materialna vprašanja študentov na univerzi v Ljubljani, Trg revolucije 11, in združenju visokošolskih zavodov v Mariboru, Maistrova 5, ter neposredno pri sedežu sklada v Ljubljani, na Askerčevi 9, kjer boste prejeli tudi vse podrobne informacije. Na omenjeni razpis se lahko javijo prosilci, katerih starši ali člani ožje družine stalno prebivajo v SR Sloveniji. Dohodek na člana prosilčeve družine ne sme presežati 760 dinarjev. Prosilci za stipendijo morajo imeti povprečno oceno najmanj 3,5 oziroma 8, pri posojilih pa se ocena učnega uspeha praviloma ne upošteva.

ZDRAVSTVENO VARSTVO

Od 1. januarja 1971 je z zakonom zagotovljeno zdravstveno varstvo rednim študentom fakultet, višjih in visokih šol ter umetniških akademij

v SR Sloveniji, dokler imajo status rednega študenta ne glede na to, ali bi lahko uživali zdravstveno varstvo kot družinski člani zavarovancev.

Zdravstveno varstvo je zagotovljeno tudi ožjim družinskim članom rednih študentov.

Študentje so z uveljavitvijo novega zakona dosegli originalno zdravstveno varstvo, to je na osnovi študentskega statusa. Posredno zdravstveno zavarovanje kot družinski članom zavarovanih oseb (delavcev, kmetov ipd.) jim preneha z vpisom na visokošolski zavod.

Ob vpisu za študijsko leto 1971-72 bodo študentje morali izpolniti **Prijavni list za zdravstveno varstvo**, na podlagi katerega jim bodo izdane zdravstvene izkaznice sklada za zdravstveno varstvo študentov, in **vplačati prispevek v sklad ZVS**, ki sicer za študijsko leto 1971-72 še ni določen, doslej pa je znašal 20 din za eno študijsko leto.

Absolvente, ki se ne bodo več vpisovali, posebej opozarjamo, da si bodo morali zdravstveno varstvo in zdravstveno izkaznico sklada ZVS oskrbeti prav tako kot ostali študentje v času vpisa na svojem visokošolskem zavodu.

Podrobnejša navodila v zvezi s prijavo za zdravstveno varstvo bodo objavljena na visokošolskih zavodih ob koncu avgusta oz. v septembru.

Zdravstveno varstvo študentov izvaja sklad za zdravstveno varstvo študentov s sedežem v Ljubljani, Trg revolucije 11. Tu je tudi strokovna služba sklada, ki študentom neposredno daje informacije, in sicer tako glede prijave za zdravstveno varstvo kakor tudi o pravicah in o obsegu.

V Mariboru je ustrezna služba pri združenju visokošolskih zavodov v Maistrovi 5. Zdravstveno službo za študente, ki obsega preventivno zdravstveno varstvo, splošne in zobne ordinacije, psihomentalno posvetovalnico in ginekološko — profilaktično posvetovalnico ter posebne ordinacijske ure zdravnika — okulista, oskrbuje v Ljubljani **zdravstveni dom Ljubljana — dispanzer za zdravstveno varstvo študentov.**

Večina ordinacij je v študentski stolpnici v Ilirski 2 in sprejema študente cel dan.

Stanovalcem študentskih domov v Rožni dolini pa sta na razpolago poldnevna splošna in zobna ordinacija.

Tudi mariborski študentje imajo zagotovljeno zdravstveno varstvo v okviru zdravstvenega doma, in to v posebnih ordinacijah. Splošna ordinacija za kurativno in preventivno zdravstveno varstvo je v študentski ambulanti pri dispanzerju za medicino dela ZD Maribor, v Ulici talcev 9.

Zobna ordinacija za študente pa je v **Žitni 15**, v sklopu zobozdravstvene službe ZD Maribor.

NEZGODNO ZAVAROVANJE

V začetku vsakega šolskega leta sklepa zavarovalnica Sava v Ljubljani z visokošolskimi zavodi nezgodno zavarovanje študentov. S skupno polico za vse študente visokošolskega zavoda (po imenskem seznamu), ki bodo ob vpisu v študijsko leto 1971-72 vplačali letno premijo od 2 do 5 dinarjev, bodo le-ti zavarovani za primer nezgode pri študiju, na visokošolskem zavodu, doma ali kjerkoli na poti.

V primeru nezgode naj se študent za vse zadevne informacije in posredovanja obrne na svoj visokošolski zavod, ki je kot podpisnik zavarovalne police dolžan in pristojen urediti izplačilo zavarovalnine študentu.

Strokovne službe za materialna, socialna in zdravstvena vprašanja študentov vseh visokošolskih zavodov so združene v sektorju za materialna vprašanja študentov pri tajnistvu univerze v Ljubljani in so študentom na razpolago dnevno od 11. do 13. ure (razen v sobotah) na univerzi, vhod iz Gosposke ulice — visoko pritličje, sobe 19—21.

Poleg tega ima združenje visokošolskih zavodov v Mariboru, Maistrova 5, tudi ustrezno službo in vsak visokošolski zavod še referenta za ta vprašanja.

kaj pravijo profesorji?

Študentje Višje agronomske šole so ob koncu šolskega leta izdali svoje glasilo. V njem smo zasledili tudi ta članek, ki govori o sistemu študija na šoli.

»Kaj mislite o študijskem načrtu na šoli in kakšno je vaše mnenje o metodah podajanja snovi in odzivu na to s strani študentov? Kaj bi spremenili, oziroma kaj bi se dalo po vašem mnenju še izboljšati in kako? Kako ocenjujete kurzni sistem in ali ste opazili kakšne pomanjkljivosti?«

»Učni načrt na šoli je bil spremenjen šele pred začetkom šolskega leta 1969-70 in se torej še niti pri prvi generaciji ni iztekel. Menim, da je prežgodaj dajati o njem kakršno koli sodbo. Vemo, da smo se v pripravah za njegovo realizacijo bolj ali manj razlikovali v mnenjih in da je sprejet in uveljavljen načrt, ki je moral zadovoljevati tako zakonske predpise (zmanjšanje števila tedenskih ur) kakor tudi večino ljudi, ki so o tem odločali. Dejansko je ob sprejetju ni v celoti zadovoljil nikogar, to pa je več ali manj usoda vseh učnih načrtov. Verjetno ni niti tako važno, kakšne spremembe naj bi prestal ta učni načrt, kakor to, kako so sestavljeni učni programi posameznih predmetov in kako po njih poteka pedagoški proces. Študentje morajo presojati metode podajanja snovi, ker pač noben pedagog ne more presojati svojega dela objektivno, dela drugih pa ne pozna, ker ne prisostvuje predavanjem in vajam drugih profesorjev. Prav v tej smeri bi se dalo marsikaj izboljšati, kljub temu da so materialne možnosti šole omejene, prav tako skromne pa so tudi fizične rezerve pedagoškega kadra, ki mora poleg rednega pedagoškega dela opravljati še vrsto drugih del.«

Kaj bi spremenili, oziroma kaj bi se dalo še izboljšati in kako?

»Predvsem bi v celoti ukinil dosedanji način študija in uvedel namesto predavanj le sistem posvetov študenta s profesorjem o osnovi predmeta, ki naj jo študent predela, in o nejasnostih, ki jih študent sam ne bi mogel razvozlati. Namesto dosedanjih vaj naj bi študent aktivno sodeloval s profesorjem ali z drugim strokovnjakom pri delih, strojih ali aparaturah, ki jih mora obvladati, če naj dobi oceno sposobnosti za samostojno strokovno delovanje. Menim, da bi na ta način lažje dosegli večjo zainteresiranost za resen študij, odstranili možnost nesolidnega dela in dosegli bližji kontakt med profesorjem in študentom že v času, ko se študent pripravlja za preizkus znanja.«

Kako ocenjujete kurzni sistem in ali ste opazili kakšne pomanjkljivosti?

»Če vzamemo gornji odgovor zelo resno, tu ni več kaj pripomniti. Na splošno menim, da je kurzni sistem k odmiranju starega sistema šolanja veliko pripomogel. Tako kot je zastavljen v letošnjem letu na naši šoli, menim, da vsaj za moje predmete ni dober. Študentje ne sledijo kurzom s tolikšno intenzivnostjo, kot teče snov, in so bili zato efektivni le prvi kurzi (biologija in agrarna politika), vsi ostali pa so bili popolnoma nepotrebni. Koliko krivde za ta neuspeh nosimo mi kot sestavljalci urnika, koliko študentje, vedo najbolje oni sami. Mislim, da bi vsak študent, če sešteje ves izgubljeni čas (le tistega, ki ga je izgubil po lastni krivdi), v tem šolskem letu prišel do spoznanja, da ga je mnogo več, kot bi si mogel misliti, in če bi ga le polovico res koristno uporabil, najbrž ne bi imel nikakih študijskih zaostankov. Več krivde je po mojem mnenju torej pri študentih, in sicer zato, ker so le redki sposobni disciplinirano in zdržema delati, če ni nad njih nikake stvari, ki bi jih k temu silila. Strah pred pravico do vpisa v naslednji letnik se pojavi zelo pozno, prav tako strah pred materialnimi sankcijami.«

»Kaj menite o študijskem programu na naši šoli?«

»Študijski program na vsaki pedagoški ustanovi tega ranga mora imeti svojo fizionomijo. Lahko je bolj ali manj podoben načrtom sorodnih ustanov, lahko pa je popolnoma specifičen. Specifičen bo lahko takrat, če je prilagojen družbenim potrebam, to je, če je tak profil našega strokovnjaka v družbi zaželen.«

Značilnost sodobnega učnega načrta in študijskega programa je stalna prilagodljivost naj-sodobnejšim dosežkom znanosti in pedagoškim metodam. Ob ustanovitvi naše šole so bili učni načrti in programi podobni tedaj veljavnim principom stopnjevanja študija, vendar so se programi že takrat dokaj razlikovali od prvostopenjskih programov fakultet. Te razlike pa niso bile tako velike, da bi onemogočile našim najboljšim diplomantom nadaljevati študij na drugi stopnji fakultete. Z odpravo stopenjskega študija na fakultetah se je naš učni program in študijski načrt začel razvijati v svojstveni smeri in opustil nekatere vsebinske elemente, ki niso nujno potrebni za formiranje našega diplomanta. Učni proces smo obogatili z novimi predmeti in tudi metodami, ki jih je narekovalo življenje. Lahko bi torej rekli, da se je učni načrt, še bolj pa študijski program, vsebinsko močno spreminjal, in to ne skokovito, temveč po evolutivski poti v specifičnega. Zavedamo se, da tudi sedaj veljavni učni načrt ni neka konstantna in nespremenljiva. Nenehno se bo tudi v bodoče izpopolnjeval glede na družbeni razvoj kmetijstva in njegove potrebe.«

Kakšno je vaše mnenje o pedagoških metodah in o odzivu študentov?

»Znano vam je, da smo na tem področju marsikaj spremenili. Ustvarjeni so bili tako imenovani zunanji pogoji za kabinetni način študija. Tudi profesorji ga vedno bolj sprejemajo. Najprej bi morali ugotoviti, da vsi predmeti več ali manj že vnaprej izključujejo kabinetni sistem dela. To velja skoraj v celoti za tako imenovane stranske discipline, ki morajo v zgoščeni obliki le informirati slušatelja.«

Sodobne metode zahtevajo veliko priprav in opreme, posredno torej tehničnega in drobnega dela. Kot je znano, naša šola nima sistemiziranih mest asistentov in pomožnega tehničnega osebja. Ugotovimo lahko, da smo na marsikaterem področju pedagoške metode posodobili in da so prizadevanja v tej smeri očitna. Splošno vrčevanje zahteva od nas, da razpoložljiva družbena sredstva najracionalneje izkoristimo. Sodobne pedagoške metode se posredno najučinkoviteje odražajo na času trajanja študija študentov in znanju. Zavedajoč se tega ugotavljamo, da sredstva ne zadoščajo za radikalni prehod na najodobnejše oblike pedagoškega dela. Uvajanje sodobnih metod je torej ob taki zasedbi in strukturi učiteljev dolgoročne narave. Opuščanje klasičnega »ex katedra« podajanja zahteva intenzivno sodelovanje študentov. Del slušateljev se je aktivno vključil v novi sistem; to so tisti, ki od začetka študija delajo v kurzih, redno opravljajo izpite in druge obveznosti. Le tisti slušatelji, ki jih stari grehi, to je neopravljene obveznosti, ne obremenjujejo, se lahko posvetijo sprotnemu študiju.«

Kako ocenjujete kurzni sistem in ali ste opazili kakšne pomanjkljivosti?

»Ves sistem sodobnega učnega procesa temelji torej na intenzivnem študiju in opravljanju študijskih obveznosti. Menimo, da smo našim študentom organizacijsko popolnoma omogočili (s tako imenovanim »kursnim sistemom«), da se takoj aktivno vključijo v učni proces in da čimprej lahko začno z opravljanjem svojih obveznosti.«

Prehod iz srednješolskega načina učenja na visokošolski študij je vedno težak. S kurznim sistemom smo želeli prebroditi tako imenovani mrtvi čas od mature do prvih izpitov na naši šoli. Ugotovili smo, da se nekateri študentje prepočasno prilagajajo novemu načinu študija. Tako imenovana študentska svoboda je marsikdaj zelo napačno interpretirana. Študentsko svobodo razumem tako, da se študentje zavestno in samostojno odločajo za čimaktivnejše delo po svojih zmogljivostih. Ta svoboda torej ni v odločitvi študirati ali ne študirati, temveč v tem, kako si racionalno razporediti razpoložljivi čas študija. Znano je, da zaostanki pri opravljanju obveznosti negativno vplivajo na aktivno sodelovanje v naslednjih semestrih. Tako so zaostali študentje skozi vso dobo študija, skozi vse semestre na stranskem tiru, prepuščenji sami sebi in le težka diplomirajo.«

Kaj bi spremenili, oziroma kako bi bilo mogoče še izboljšati pedagoško delo na šoli?

Pri odgovoru na to vprašanje moramo ločiti med realno možnimi spremembami in med idealnimi, ki naj bodo naš končni cilj. Med idealne programske dolgoročne spremembe štejemo:

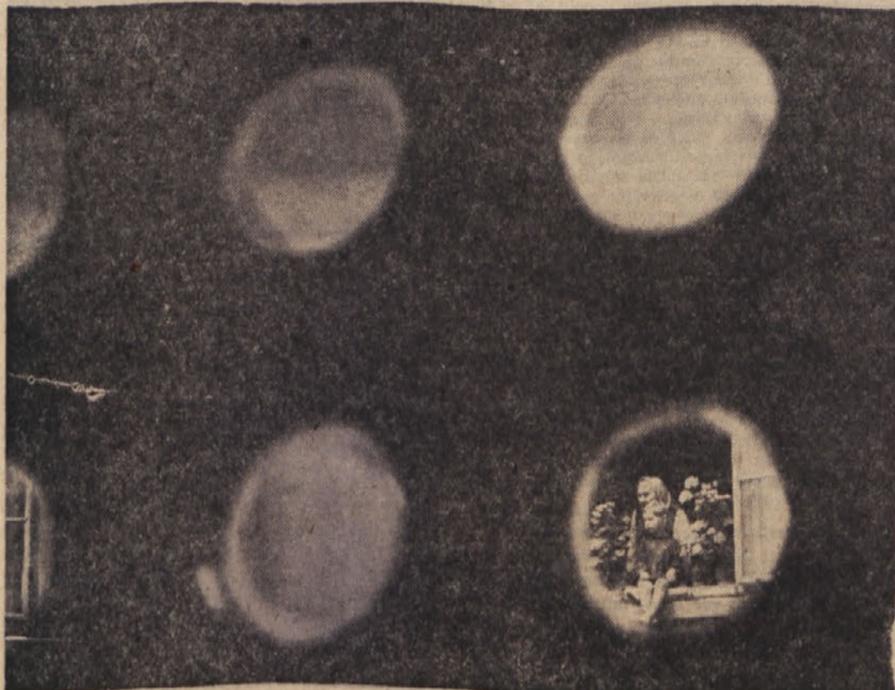
— uvedbo in izpopolnjevanje kabinetnega načina pedagoškega procesa. Učitelj naj bi bil le vodja študija, pedagoški in strokovni mentor delovne skupine, ki bi jo tvoril skupaj s študenti. Pri takem študiju bi morali biti osnovni, splošni ter usmerjalni predmeti med seboj integrirani. Vsebinski osnovni in splošni predmeti bi morala obogatiti in poglobiti osnovno usmeritev slušatelja. Idealen bi torej bil sproten študij osnovnih in splošnih predmetov. Z že osvojenim znanjem iz teh predmetov bi bil mogoč intenziven sprotni sodoben študij usmerjalnih strokovnih usmeritev. Zavedamo se, da bo potrebno še veliko naporov šole, profesorjev in študentov, da se bomo približali tem ciljem. Kratkoročne — podrobne spremembe, ki so trenutno mogoče, bi bile:

1. postopno intenzivirati kurzni sistem predavanja in vsaj glede na umske in časovne možnosti slušateljev,
2. vključitev študenta v študijski proces takoj ob vpisu na šolo; pri tem ima važno vlogo mentorstvo,
3. v okviru materialnih in personalnih možnosti razvijati kabinetni sistem pedagoškega dela oziroma kabinetnega študija pod vodstvom profesorjev,
4. še močneje poglobiti stike med profesorji in študenti na vseh področjih udejstvovanja šole in študentov,
5. učni program šole vsebinsko prilagajati stopnji družbenega razvoja in razvoja vede in ga še rigorozneje očistiti preživih stvari ali za profil absolventa nepotrebnega balasta. Program usmeriti na najaktualnejša področja, ki so za profil diplomanta nujna, pri tem pa vsebinske, organizacijske in pedagoške spremembe temeljito pretetati in oceniti njihovo uporabnost in realno uporabnost.«

Kaj menite o mentorstvu, ki ga šola poskuša uveljaviti?

»Menim, da gre pri vseh omenjenih nalogah za osveščenost študentov, ki igra odločilno vlogo. Mentorstvo, ki naj bi pomagalo študentom pri njihovem vključevanju v učni proces, se še ni uveljavilo. Šola je prevzela obvezo, da vsi profesorji delujejo v tej smeri. Obvezuje pa tudi študente, da to možnost izkoristijo, da spoznajo koristi, ki jim jih mentorstvo nudi. Ne morem soglašati z mnenjem, da naj si vsak profesor izbere ali poišče študente, ki jim bo mentor. Profesor-mentor ne more biti tutor ali komisar nad njemu podrejenimi študenti. Študent si mora sam poiskati mentorja na svoji presoji in nagljenju, mentorjeva naloga pa je, da se šele potem ukvarja z vsemi problemi študenta, mu pomaga s strokovnimi, pedagoškimi in tudi osebnimi nasveti.«

Oživitve mentorstva in njegovega funkcioniranja je torej le skrb študentov samih, ker izvira iz njihovih potreb in je odvisno od njihovega sodelovanja z mentorji. Šola vidi v taki obliki pozitivne še tesnejše stike med profesorji in študenti, ki posredno koristijo tudi ciljem šole. V taki obliki medsebojnega delovanja vidim tudi enega izmed najkonkretnjših pogojev in oblik vključevanja študentov v samoupravno delo na šoli. Spoznavanje vseh — torej tudi osebnih problemov študenta lahko samoupravnim organom daje popolnejši vpogled v probleme študentov ter omogoča realnejše odločitve. Res je, da več glav več ve in da bi bilo prav, če bi povprašali za mnenja čimveč ljudi. Kljub temu pa mislimo, da nam je tudi tako uspešno zbrati precej tehtnih pripomb in predlogov, kar je vsekakor zelo koristno.

Dragiša Modrinjak — »semafori življenja«

demokracija pod giljotino?

Noli turbare circulos meos!
(Ne dotikaj se mojih krogov! — Arhimed)

Poleglo se je bilo. Tihota, ki je sledila viharju, je bila zastrašujoča, podobna oni, ki so jo trubadurji tako radostno opevali: grobni tišini, ki paralizira duha in ude bojevnika pred odločilnim klanjem... Davi, 12. avgusta, je zopet tresčilo. DELO je na prvi strani s mastnimi črkami in fotografijo napovedalo metež; izvršni odbor RK SZDL je na svoji seji izkopal bojno sekuro: »Politično škodljiva in nevzdržljiva akcija...«. To pač niso blagodejne obtožbe — kazni ali maščevanje — bodi rečeno tako ali drugače; vsebina ostaja prej ko slej ista — visl v zraku. Trpko je bilo moje današnje spoznanje: demokracija je relativen pojem!

Ni ga bilo vladarja v zgodovini, pa naj so ga poimenovali poglavar, kralj, cesar, šejk ali predsednik, naj je bil veličanstvo, gospod ali tovariš — ki ne bi zatrdel, da v njegovi deželi, kjer je bil absolutni vladar, vlada demokracija — a kaj, ko si zgodovine nihče ne piše sam... Cene Matičič je letel iz partije.

— o —

Nekdo je zapisal, da poznata prihodnost le dve osebi: bog in dogmatik. Prav zagadelj, ker ne želim imeti nič skupnega z drugim, o tem, kar naj bi bilo, ne bom govoril; spregovoriti pa želim o onem, kar je bilo, in o tem, kar je.

Skupščinska samovolja štirih (bolje petindvajsetih, a bi bile, žal, sankcije nad vso skupino dokaj kričeča zadeva, zato so to varianta raje opustili) je predramila še zadnjega martinčka; pasji dnevi so mimo in začeli smo z dialogom (kdo bi ločil dialog od monologa?), katerega THE END lahko ne samo slutimo, temveč z gotovostjo predvidevamo...

Dasiravno tretirajo »akcije« kot samovoljno, o tem močno dvomim: menim namreč, da je nekoliko težko ovrednotiti neko uradno dejanje kot samovoljno in nedemokratično, če je hkrati povsem v skladu s skupščinskim pravilnikom in ostalimi akti. Pa pustimo to! Sicer pa sta nam stvar dovolj jasno ponazorila dva poslanca — prav tako grešnika — Rus in Roter, oba univerzitetna profesorja in (to-krat) predvsem — »samovoljneža«.

— o —

Pri misli, ki sledi, me zapuša vedno zvesta pomočnica: zdrava kmečka pamet; sirota namreč nikakor ne more doumeti dejstva, da akcija (na las podobna tej) ondan, ko je bilo treba rešiti vprašanje hitre ceste, ni bila tretirana kot samovoljna — morda le zagadelj, ker jo je sprožil sam slovenski oblastniški vrh. — Kdove?

Da, takrat je bila akcija povsem demokratična, čeprav jo je zopet najvišja zvezna inštanca ocenila kot škodljivo in razkolniško...

Bodimo kratki in jedrati, kar bo pogodu malone vsem našim deset tisoč naročnikom; recimo bobu bob: dodatna kandidatura morda ni bila po volji štirim, petim ljudem in sedaj je treba fantom pokazati, kaj je red, samovolja, separatizem. Treba jih je naučiti poslušnosti.

— o —

Čemu bi kot noji tiščali glave v pesek in si s tem zakrivali oči pred resnico? Čas je, da se spogledamo z njo iz oči v oči. Je bila res uradna verzija kandidature najbolj demokratična (če razumemo z demokracijo ljudstvo in s krato vladati)? Ni tov. Vipotnik že mesec pred končano javno razpravo z gotovostjo vedel, kateri ljudje bodo zastopali Slovenijo v predsedstvu SFRJ?

Menim, da predlagati ni greh. Nič ni namreč lažjega kot na demokratičnih volitvah ovreči neustreznega kandidata — upošteva se seveda, da so demagoške poteze izločene!

O demokratičnosti in podobnih lepo zvenečih izrazih bomo morali v zvezi s temi (in drugimi) volitvami krepko premisliti. Z vseh perspektiv: ne le s ptičje, tudi z žabje — predvsem z zadnje! Pa vseeno svétujem razsojevalcem: dajte, fantje (in vmes redke punce), pazite, da ne boste z vodo odplavili tudi otroka! Res je, cilj posvečuje sredstva; toda ne vedno: vsako pravilo ima svojo izjemo — tudi to.

Naposled — da bi zadel žebljico na glavico — le še kratek nasvet. Ne bo očetovski — večerajnji; sinovski bo — méri bil v čas, ki mu pravimo prihodnji: stari so rekli: reformatorji in capite et in membris (preosnova pri glavi in pri udih) — to je, menim, terapija, ki bi jo prisodil našemu volilnemu aparatu.

Prav ste uganili: nasvet ni nov, najmanj pa sinovski — star je, dejali bi lahko: »star kot zemlja«. Zgodovinski.

— o —

Da, ker se zgodovina ponavlja. Ampak, tovariši, vseeno me je sram. Ostudno sram. A ne pred vami, in tudi pred samim seboj in lastno generacijo ne — sram me je pred jutrišnjim dnem, pred novim zaredom!

Ostudno sram.
JOŽE ZAGOŽEN

bila je tribuna

in njeno glavno, naslovno vprašanje je bilo, ali smo se odrekli idealom socializma! In pet osebnosti je kategorično odgovorilo: Ne, ni-smo se jim odrekli. Seveda so bili previdni in so dodali, da je, preden odgovorimo na to vprašanje, potrebno ugotoviti, kateri so ti ideali, ki naj bi se jim bili ali pa bi se jim ne bili odrekli. Nihče se sicer ni podrobneje ukvarjal s to problematiko, vsaj na tribuni ne, vendar pa so v okviru »splošno znanih smernic našega socializma« ugotovili, da smo v zadnjih 25 letih so-

cializem gradili in utrđili in da ni bojazni, da bomo v prihodnje odstopili od začrtane poti razvijanja našega socializma. Ugotovili so, da naš socializem pravzaprav nima kakšnega izrecnega ideala, ampak da to, lahko bi rekli skoraj religiozno črto, nadomešča prav ta neidealistična usmeritev, razvojne smernice. To je bilo uvodno mnenje o vprašanju tribune. Podali so ga, kot že rečeno, izvedenci za taka in podobna vprašanja.

Moje mnenje (in verjetno tudi mnenje marsikoga drugega) je, da tudi socializem, kot vsako drugo gibanje, naj bo še tako neidealističen, postavljen na realna tla in napreden, mora imeti osnovno vodilo, ki ga lahko imenujemo tudi ideal. Tak ideal nima nobene zveze z idealistično filozofijo, ampak je le imenovanje tiste osnovne srdeče niti, poti, ki naj bi jo te smernice in razvoj vsebovale in se ji skušale čimmanj oddaljiti.

Moje mnenje je tudi, da smo se od tega osnovnega načela že kar precej oddaljili, seveda le, če se strinjate z menoj, da je tako in edino osnovno vodilo človek.

Oddaljujemo se mu iz dneva v dan. Prav je bilo, da smo v prvem zagonu posvetili vse sile izgradnji težke industrije.

Napak je bilo, da smo ob tem pozabili razvijati kmetijstvo. Človek sicer ne živi samo od kruha,

brez njega pa tudi ne more. Kmetijstvo pa ni le pridelovalnica kruha, ampak je v zgodovini našega in vseh narodov pokazalo še mnoge kvalitete — kulturne in vojaške, nacionalne itd. Zemlja je človeku zelo blizu in nespametno je bilo umetno ga odtujiti od nje. Usklajen razvoj bi človeka osamosvojil tudi brez administracije, morda malce počasneje. Pa pustimo kritiko preteklosti in poglejmo, kaj daje naša družba človeku, kako mu pomaga uveljavljati samega sebe!

Naša ureditev je samoupravna, kar pomeni, da ima vsakdo možnost sodelovati v upravljanju tistega dela družbene dejavnosti, ki mu je najbližji po njegovih interesih. Vsakdo, tudi delavec!

A ravno delavci so čudni ljudje (mislim na fizične delavce z nizko ali pa nobeno kvalifikacijo, ki pa jih je mnogo, saj še danes kar množično prihajajo s kmetov v mesta, ker jim zemlja daje premalo kruha, a za mesto nimajo nobenih »dispozicij«).

Malo zaslužijo in ženijo se, da bi nato oba z ženo hodila v službo in tako skupno nekaj več zaslužila. Nato pa imajo otroke.

Na otroke pa je treba v prvih dveh, treh letih presneto veliko paziti in se z njimi ukvarjati. Če hočeta zaslužiti oba zakonca, morata otroka pač dati v otroški vrtec. Zelo enostavno. A na mesec moramo za tako varstvo plačati 800 ND. Poprečni zaslužek v SRS pa je bil v letu 1970 ca. 1300 ND. Omenjeni delavec prav gotovo zasluži manj, kot znaša poprečje, recimo 1100 ND, njegova žena pa, čeprav je enakopravna, recimo 1000 ND. Sedaj pa računajte in pomislite, da mora otrok piti mnogo mleka (liter 2,20 ND).

Otrok mora seveda živeti v primernem okolju in predvsem v primernem stanovanju. Ne bi se enkrat pisal o težavah s stanovanjem in o luknjah, v katerih živijo nekateri ljudje. Opozoril bi le na članek v TT, ki obravnava primer mlade matere, ki je zaradi stroškov v otroških varstvenih zavodih opustila službo in se posvetila skrbi za otroke, ki ji zelo veliko pomenijo. Vsi štirje živijo z moževim, samoupravno določenim osebnim dohodkom, ki znaša ca. 1250 ND. Ker so stanovali v stanovanju, ki je bilo zasebna last, in ker je lastnica stanovanja imela ugodnejšo ponudbo (družbenega) podjetja, ki je potrebovalo stanovanje za poslovne prostore, lastnica ni podaljšala stanovanjske pogodbe z družino, ki je do sedaj bivala v tem stanovanju. Družina je dobila sodni nalog za izselitev in vse, kar lahko družba stori zanjo (družino), je to, da da oba otroka v rejo in s tem olajša življenje staršema!!! Prepričan sem, da to ni osamljen primer, vsaj podobnih je veliko. Če hočemo imeti srečne ljudi, ki živijo človeka vredno življenje, moramo preprečiti hlastanje za denarjem; omogočiti moramo, da bo vsak lahko v svojih sedmih delovnih urah dovolj zaslužil, da bo preostali čas lahko posvetil izobraževanju in družini, ne pa da bo prisiljen zaradi nekaj dinarjev delati tudi po dvanajst ur na dan. In če hočemo imeti samoupravljavce, jim moramo poleg časa za upravljanje dati tudi primerno izobrazbo, ki jih bo usposobila za samoupravljavce. Izobrazba pa se prične z vzgojo v otroškem vrtcu. Trenutno pa je ta vzgoja takšna, da že pri otrocih v plenicah dela razliko: moji starši me lahko dajo v vrtec, ker oba skupaj zaslužita 5000 ND, tvoji pa te ne morejo, ker bi eden od njiju delal le zato, da pokrije stroške.

Ko bomo uredili vprašanje otroškega varstva, prosvete in začeli urejati vprašanje stanovanj, in to ne le na ekonomski, ampak tudi na človeški osnovi, potem ne bodo več spraševali: Smo se odrekli idealom socializma? Če bo kdo to zgolj retorično vprašal, bo lahko tudi sam sebi ponosno odgovoril: Ne, nismo se!

In nobenih mlahavih izgovorov v odgovoru ne bo več potrebno iskati.

fantastična pravljičar

Vse te blodne eksistence, vsi ti nemirni pridigarji so se razšli; potem pa je nad mestom in v mestu zavladal red.

Zastave so visele sicer na pol droga, toda to je zato, da počastijo spomin preminulega zveznega funkcionarja, ki je umrl na službeni dolžnosti — baje pri ugotavljanju in genialnem razvozlanju nekih pomembnih vprašanj za zvezno občino.

Zastave so plapolale v vetru. Plapolale so na nizkih in visokih drogovih in plapolale so vsepovsod, kjer je bil le nameščen jekleni zastavonoša. Tudi v mestu je bilo žalostno. Odkar so pregnali nemirne in blodne duhove kakor podganjo zalego, se je mesta polastila čudna omočnost. Najvidnejši bolezenski znak je bilo nezaupanje, ki se je kakor psihoza polasčalo meščanov.

Bivši predsednik vlade in dolgoletni nositelj genialnih idej — se je nenadoma znašel v precepu. Niti ni bankrotiral ali kaj podobnega. Čisto preprosto, kot se temu pravi, je prepustil mesto drugemu in se znašel v zavidanja vrednem položaju. No, sicer pa smo že v zveznih in republiških tiskarnah porabili toliko črnila in mu napeli toliko slavo, da ga še naši znančci ne bodo zlepa pozabili.

Tale slavni predsednik sedi, nič hudega sluteč, v nekem uradu, poslušajo nadrejenega uradnika, ki se mu zaradi pietete sicer dobriča, v resnici pa pozikuje iz njega izsiliti take in take misli ali, bolje rečeno, podatke, s katerimi se bo pozneje ponašal na vseobetajoči poti visokega uradnika za notranje zadeve.

Vtem se hiša čudno zamaje. Najprej komaj opazno, pozneje nekoliko močneje in že naslednji hip se pokaže nad predsednikovo glavo v lepem svetlem ometu precejšnja razpoka, ki se širi vzdolž omare za predsednikovim hrbtom in grozi, da bo razpolovila, se pravi ločila bivšega predsednika vlade od sedanjega uslužbenca za notranje zadeve.

Ker so v taki udobni hiši nameščene vse naprave za takojšnje alarmiranje, je jasno, da je uslužbenčeva noga v hipu pritisnila na gumb. Toda bilo je prepozno. Hiša je pričela razpadati na dva dela — pozneje pa se je začela sesedati vsaka polovica zase. In vsi obupni klici na pomoč niso pomagali nič — niti bivšemu predsedniku vlade niti sedanjemu uslužbencu za notranje zadeve.

Po stopnicah razpadajoče hiše pa je brezskrbno korakal neki omočeni, pijani človek — neka blodna eksistenca s pridigarjskim videzom; in brezskrbno je mahal z rokami, kakor da gre na malo pivu na teraso, kamor so lahko ob določenih dnevih prihajali tudi običajni ljudje.

In ker je bil eden od tistih, ki jim je bila namenjena poguba iz zveznega fonda za zatiranje škodljivcev, je kajpada povzročil v razpadajoči hiši velik preplah in čudenje, češ poglejte to nesnago, ta nam streže po življenju! Toda bilo je prepozno. Hiša se je izneverila vsakršnim vplivom statike in je brezvestno tresčila čez mestni plinovod in električno napeljavo ter pokopala pod sabo poleg tisočglave množice birokratov tudi bivšega predsednika vlade in uslužbenca za notranje zadeve.

Stvar bi bila na ta način opravljena, če ne bi bilo mesto milijonsko in če ne bi ostalo še toliko in toliko neporušenih hiš.

Ljudi je sicer ta nenavadni dogodek globoko pretresel — toda vsi so mislili, da gre za potreš, posebno še, ker se je podobna nesreča dogodila tudi v severnem delu mesta blizu državne pošte, v uradu za izgubljene predmete.

Toda ko so iskali mrtvece, je neka ženska nenadoma opazila blodno, pijano eksistenco, ki si je s predsednikovo nogavico (pozneje so ugotovili identifikacijo) trebila nos in izkašljevala umazanijo, ki jo je morala požirati ob podiranju hiše. Blodna eksistenca se je ustavila na nekem okenskem podboju, pogledala okoli sebe, če ima kaj poslušalcev — to ji je bilo v tem trenutku najbolj potrebno — in pričela navdušen govor o medsebojni pomoči, o bratstvu med narodi itd....

Uporabljala je sicer nam vsem že znane in obrabljene fraze politikov. Toda nekdo je moral stopiti na krmilo države. Nekdo je moral začeti znova. Ženska, ki je prva opazila prizor, sprva ni mogla verjeti svojim očem. Potem pa je le zaklicala, kakor imajo ženske navado, in kmalu se je okoli izgubljene eksistence zgrnil zbor ljudi in vsi so držali transparente ter kričali: »Živel naš novi voditelj...!«

Pod ruševinami je poleg tisočglave množice birokratov, bivšega predsednika vlade, ki je prišel slučajno na obisk in ki ga blodna eksistenca ni imela v programu, poleg uslužbenca za notranje zadeve ležala pokopana, do tega trenutka še silno cenjena in spoštovana, celotna vlada.

Na ruševinah podrte hiše pa je bilo še vedno možno zaznati čudni vonj, ki ni bil niti potres niti ekrazit niti atomska bomba — ampak nekaj povsem drugega.

LADISLAV LESAR

Marjan Pflafer: LESENA STREHA

obala zmage in poraza

Živna vojna, ki postane vodilo politične skupine državnega aparata, lahko povzroči katastrofalne učinke. Morebitna nestrpnost se pokaže jasneje v stopnjevanem pritisku na politično vodstvo države, ki je objekt delovanja. V igri, ki ne more izhajati iz srede političnih norm, ker bi to pomenilo legaliziranje aktivnosti, katere cilj je diskreditiranje nekega projekta, igralci pomenijo tudi sredstvo. Diskontinuiranost pa nalaga jedru novo nalogo: izpostavljanje javnemu mnenju, ki, dasiravno skonstruirano, lahko pomeni lovskega psa v jazbečevi jazbini. Kontrarevolucionar Kolčak je to spregledal, kasnejšim rodovom to ni ušlo.

Leto 1948 je marsikomu vzeło voljo do življenja. Duhovna opredelitev je bila izključujoči faktor, ker vmesne, srednje poti ni priznavala. V tem je tudi eden izmed razlogov uspešnosti protinforburovske bitke. Vendar, zgodovina se ponavlja, verbalni ali pisni kontrakti ne izključujejo možnosti za kršitve le-teh. Ko je misel opešala in je ideologijo nadomestilo gmotno ugodje, so bili tudi ustvarjeni pogoji za ponovno aktiviranje nekoč pogašenih ognjev. Pritisk, ki se mu je KP Jugoslavije uprla po drugi svetovni vojni, ni bil vseodredujoči in dokončni akt človekove zavesti. Človekova narav je nagnjena k vztrajnosti in prav to dejstvo je ohranjalo vrsto. Ni pa ohranjalo političnih in vojaških strategij, ki so vse, bolj ali manj, prej ali slej, minljive. Danes se pojavljajo poskusi, podobni tistim iz prvih povojnih let. Teorija omejene suverenosti je aktualizirana do konca, ker razpravljanje o njeni pravilnosti oziroma zgrešenosti ni več umestno. Vzhod jo sprejema z obema rokama — s prepričanjem ali brez njega, toda s trdno sovjetsko voljo ukloniti hrbenico drugače živečih narodov svojem mehanicistično pojmovanemu modelu socializma. Kakršenkoli nazorski dialog ni potreben, kajti naša družba potrjuje samo sebe z delom in ne s teorijo, ki že znotraj sovjetske države preključuje svoj smisel. Socialistični internacionalizem sovjetskega kova lahko prav gotovo uspešno opišejo sovjetski židje in pojasnijo delo Jurija Ivanova, ali bolje, skupine, ki se za tem imenom skriva in slika židovsko sodelovanje s Hitlerjem kot nekaj obče znanega. Resnica bi bila morebiti bolj zanimiva,

ko bi se poglobili v Stalinovo pogodbo o nenapadanj (tajni del o razdelitvi Poljske), toda mednarodno delavsko gibanje je skrhan; socialisti in komunisti, nezdrženi in nepovezani, delujejo v dveh razhajajočih se smereh, ki ne moreta angažirati študentskega gibanja, še najmanj pa se lahko kitta z internacionalističnim duhom; razpoloženje je slejkoprej pogojeno s stopnjo sovjetske indoktrinacije.

Če lahko samoupravna skupnost ostane trdna v takem položaju, je sistemsko močna. Potrdi svojo lastno zasnovo. Zasnova pa so ljudske množice, vendar le duhovno prebujene. Ideja neti upor, ideja ga tudi zatira. In obramba ljudskih interesov ne sme biti izigrana, ker bi to povzročilo zelo neljub miselni logični obrat: ljudstvo proti lastnim interesom, proti izigrani lastni volji. Grožnja in v takem stanju pomeni prav toliko kot krik mrtvorojca. Sile, ki ustvarjajo ravnotežje pobud znotraj nekega političnega prostora, konkretno v Jugoslaviji, se morajo usmerjati na ljudstvo. Več ali manj je to stanje doseženo. Le eno je: informacija še velikokrat pomeni tabu: diplomatski, politični — včasih prav nesmiselni. Ko gre za obrambo skupnosti, ne more neslano govorjenje o uspešnosti obče-narodnega odpora nadomestiti jasne razlage geostrateškega in geopolitičnega položaja. Predvojna taktiziranja so bila neuspešna in se niso več ponovila. Potrebno pa je najti pravilno razmerje med diplomacijo in politiko na eni strani ter potekom informacij in idejnopoličnim osvoboditvijo na drugi. Spolitizirana, a do ideologije neopredeljena množica propade, kajti nezaganost jo pogubi.

Odločen odpor kakršnekoli pritisku na našo delo ni vprašanje. Evidentno pa je, da neobveščeno pomeni enako nevarnost kot slaba informacija. Zategadelj — naj ne bodo požgane trave NASE zavesti... DUSAN ZBASNIK

estetika nasilja

Približati umetnost življenju, življenje umetnosti in angažirati ta dva pojma v upor — to je poskus, ki smo mu danes priča na ameriških univerzah. Zato nas zgodovina sodobnih študentskih gibanj spominja na zgodovino nadrealizma in futurizma. Podoben teh gibanj, ki so se rodila v različnih obdobjih, vendar pa v enakih krizah civilizacije, nima za cilj obnavljanja umetnosti, ampak revolucijo življenja. Po umet-

niku, ki je poskušal razširiti meje estetskega izkustva, je prišel na vrsto študent, da na življenju pusti sledove metamorfoze umetnosti.

Po intelektualnih avanturah Nietzscheja in Dostojevskega smo navajeni, da v težkem življenju umetnika in v njegovem delu vidimo prerokbo človeške usode. V našem obdobju množice, morda ravno študenti, prerokujejo bolezen civilizacije. Kljub neučinkovitosti na političnem področju bodo morda študentske akcije spremenile naše življenje in civilizacijo, v kateri se izražamo. Tako bi njihova akcija lahko imela globok vpliv na politično življenje, njegove institucije in ideologijo. Umetnost, katere naloga je zdraviti življenje in ga podpirati v njegovi ti-soletni sklerozi, mu bo morda ukazala samo ritem svojega upadanja in akcent svoje agonije. Od svojega političnega izvora je študentsko gibanje obdržalo samo ideološki jezik in uporabo uporniške taktike — idejo, študentske oblasti. V začetku je »študentska oblast« želela samo politizirati učnovzgojni proces, želela je pretvoriti univerzo v resnično »narodno univerzo«. Danes študentska oblast predstavlja prvi košček sveta, ki je osvobojen moči zgodovine. Pravzaprav se ta izraz ne da pravilno definirati. Kot sodobna umetnost je tudi ta izraz, ta košček, samo spektakel in bleščeča okolica. Svoboden je, razpolaga sam s seboj in spoštuje samo svoje zakone. Bodoča oblast bo določila svoje perspektive ali pa se bo zadovoljila s tem, da ne bo nič. Ker je podložna svojim predpisom, bo oblast zadovoljevala samo svoje cilje. Očitna zmeda pa obkroža borbo za oblast. Medtem ko nekateri še niso prešli stadija iskanja ideologije, se drugi že opredeljujejo za intelektualni nihilizem. Vendar pa se pod površino bistvene sile upora organizirajo okoli nasilja in estetike.

Med njimi se odvija revolucionarna strast. Tudi samo apologeti reda uporabljajo orožje, ki ustreza nasprotniku. Zmedeni so. Nasilje je metafizični akt bolj kot orodje uničenja. Kot resnični izvor znanja odkriva človeku njegovo globljo prirodu. Na osnovi tega človek obnavlja svojo ponižano in teptano človečnost.

Nasilje je zunanja oblika akcije, ki jo kuje enotnost življenja in prostor prihodnosti. Odkriva odnose sil v družbi. Estetizem formulira strasti uporniških študentov in stilizira nered srca in intelekta. Student, ki se je uprl, sprejema stil umetnika romantičnega obdobja. Univerzitetni bohemski sprejemajo bedo in obrambni stil res-

ničnih bohemo. Ko se spreminjajo v privilegirano kasto, v antiaristokratsko aristokracijo, vzdigujejo svoj upor do zakona. Priznavajo samo eno avtoriteto — inspiracijo. Uporniški študentje so aristokrati v tem smislu, v katerem je »velika dama« ameriške anarhije Emma Goldman mislila, da je Nietzsche aristokrat: »Njegova aristokracija ni bila aristokracija kolena ali denarja ampak aristokracija duha.« Čeprav bohemski nečesto služiti, vendarle delujejo. Svet hočejo podrediti svojim upetniškim načrtom. Vendar pa tehniko akcije omejuje njihovo pozornost na cilje, ki so jih zadali. Stil podjarmlja gibanje.

S tem, da povezujejo »enotnost z življenjem, želijo ohraniti svobodo, sposobnost metamorfoze, ker niti ena forma ni dokončna. Željo ohraniti življenje v stalnem spreminjanju. Tudi politična akcija mora biti svobodna, imeti mora cilje in sredstva, ki jih neprenehoma obnavlja. Ne more imeti samo enega cilja, ampak vrsto ciljev. Ker so bohemski, nesposobni za solidarnost, zavračajo možnost povezovanja s sporazumi. Namesto moči ideologije dajejo prednost preizkušeni parolam.

Čeprav se lahko osvobodijo zaveznikov, so uporniškim študentom potrebni gledalci in igralci, ki jih prisilijo, da sodelujejo v igri, ki so si jo oni zamislili. Trudijo se, da bi spremenili ljudi v simbole, da bi na obrazih bile vidne samo maske. Nikoli ne napadajo osebnosti, temveč tisto, kar predstavlja. Taktika dolgotrajne vojne z napredovanjem, umikanjem, vzemiranjem se ne uporablja v korist oborožene borbe, ampak v korist estetskega ubijanja. Spektakel borbe se reducira na niz slik brez določenega začetka in konca. Spopad se ne more prikazati samo v delih nasilja. Akcija je najprej nenasilna in se izkazuje z nespoštovanjem zakonov in pasivnostjo v odnosu do policije. Potem se razvije v nasilje proti stvarim in končno preraste v nasilje proti ljudem. Odkriva skrivnost značaja družbe in avtoritete. Takrat oživijo stare sile, oživljajo nove strasti, ki prisilijo univerzitetno oblast, da izbira med pokornostjo ali odporom s pomočjo policijskih sil. Ciklus provokacij, represalij, ogorčenja, konfrontacije paralizira funkcioniranje univerze. Profesorji in študentje, nasprotniki in simpatizerji zavzemajo svoja igralska mesta na odru ali v avditoriju.

Po Gasette Litteraire

ali v jugoslovanskih pogojih ne veljajo enake parole?

Oktovska revolucija je prinesla socializem prvi deželi na svetu. Stevilne druge dežele želijo svojo pot pri uvajanju novega sistema. Teorija koncipirane suverenosti se naslanja na hegemonizem najmoe-njših in izključuje enakopravno sodelovanje. Zasnova sovjetske politike v prvih porevolucionarnih letih tega verjetno ni predvidevala. Predstavljamo nekaj sovjetskih »rdečih letakov«, katerih vsebina v malo spremenjenih pogojih današnjih dni se velja.

Na slikah od leve proti desni:

Si se prijavil med prostovoljce?

Utruj obrambo SSSR.

Nepismen je tudi slep. Povsod ga čakata nesreča in neuspeh.

včeraj, danes (pa jutri zopet!)

(Razmišljanje-produkcija »subjekt v ZSSR«)

In so trdili še kakšni ljudje, omembe in spoštovanja vredni gospodje so bili, da jim svetost prepričanja njihovega ne dovoljuje brskanja po umazanih, malenkostnih zadevah, kjer jih ni moglo biti pobitih več kot nekaj milijončkov ljudi. Pa so tudi tovariši lahko umazanci. Popraskajte spomin, sanjajte včasih o stvarih, ki jih ne bi smeli pozabiti, ne zgolj o tem, kakšno zadnjico ima debela Berta. Zdašci se vam posveti: glej, pomoč se kaže, toda bežati moram, izogniti se ji je treba v širokem pasu, ki vedno mora biti med resnico in tisto kunjjo, ki se je oklepam, ker pravijo, da je modna, da barve ne spreminja, se ne razbarva in je sploh izvrstna. Le da se ne upam igrati skeptika; nekoč, da, nekoč. Bil je čas in zgodovina ga je potrdila, ko sem neumno poplesoval ter se pačil v ogledalo. Krasno je bilo, počutil sem se flegmatika, znal sem prenesti samega sebe! In nenađoma ogledala ni bilo. Pačiti sem se mogel le v sebi. Gledal sem podivjano žival, ki jo je vojna dobobra povohala, šel sem se celo komformista — tovarištvo sem cenil — iskal pa sem ogledalo. Ker sicer ne bi bil iz človeškega mesa in krvi. Grdo me je trgalo v ušesih, pisal sem pesmi, o zamegljenem soncu in impresijah uniforme — seveda ozko in individualistično, so mi rekli, o trpljenju in strasti, ki sta me objemala, o ljubezni, ki mi je vedno ponujala ljubljenje nesreče; pa kako bi se mogel zatajevati, sklicevati se na visokost svojega hotenja in čutenja, ko pa osebnosti ni krnilo krmarjenje v rdečo revolucijo in sprememba posladkanih besed: »Bi blagorodje blagovolilo...« v dosti pravičnejšo, pa manj blagovčno in priliznjeno: »Zdravstvuj, tovariš!«, ki niso povzročile nikakih ideoloških, političnih ali osebnih odtegovanj. Le eno je, kar sem želel. Izbruhati notranjost, ki je pekla, kot je kasneje pekli srce in dušo tistega, ki mi je to pravico odtegoval. Ni me razumel, zasanjani dogmatik, Preoster in nečloveški se mi je zdel, celo naivnosti sem ga v mislih dožil. Pa je šlo le za povračilo preživeteja gorja. A je bila to sublimacija? Lej no, pa so me že skoraj prepričali, da je bila politična diverzija!

Ondan pa sem povprašal kolhozničke, kako kaj. Fresenetljiv odgovor sem prejel. Glasovi, ki se jim pozna prelivanje mrzlotne in pšenčnih polj, so trdili, no, tako so govorili, da se le barva spremeni, življenje pa teče dalje, jih nosi s se-

boj — kam bodo prišli, da ne vedo, saj končno zemlja ostane zemlja in človek išče Dobro, je pa zelo presenečen, če najde Boljše. Presneti! Le kod so se naučili dialektike...

Ostudna napetost uniform — teh pred carjevo smrtjo in teh po njej — je zarezala vame. Kri na zamrzlem snegu in ihtivo pričakovanje zarocenke, vse se je pomešalo, razmazalo, tako da nisem mogel ločiti čisto od umazanega in najti misel. Bil sem ujet. Ujet v komformistične, o-kove nove oblasti — vsaj želodec — in lastne instinktivne želje — meso in kri — poskušam razumeti. In uspelo bi mi, če bi tudi drugi ljudje poskusili prebroditi nerazumevanje, ki sta ga zasejali mednje oblast in partija. Čutil sem mrhovinarje in venomer izpovedoval, kar sem mislil. Pa kaj, mislite, je pomagalo? Moral bi bežati, lastni materi domovini obrniti hrbet. In nisem mogel. Čutil sem, da spadam sem; domovina me ne bo pozabila, domovina so ljudje, ljudje pa so tudi tisti, ki ne vodijo, ki le izpolnjujejo tujo voljo. Sklepanje je bilo pravilno. Če upoštevamo dejstvo, da pesniki postanejo slavni po smrti (o spremembi političnih struj v deželi niti ne govorim), se je pravzaprav splašalo trpeti in se potuhnjeno kot sestradan pes potikati po širni materi domovini. Štasoma so besede, ki so sicer prihajale s strani kontra-revolucionarjev, odpadnikov, pripisovali dobrovernim nedolžnim ljudem. Poudariti so mogli temačnost preteklosti pa jasnost sedanjega in prihodnjega trenutka. Črnina je skrnila Zlo. Dobroto smo odeli v svetle, žive barve; ki so porajale zdrav smeh in upe, čeprav nayne in zmotne. Trenutek prepoznavanja resnice pa je prišel. Izenada je stopil pred nas človek in nas obdaroval z ogledali, v katerih smo lahko zatrapano ogledovali nekoč trapasto in nesmiselno prepovedano individualnost. Rotili smo bogove in nebo je sprejelo naše želje. Pa kaj se je pravzaprav spremenilo? Sistem, družbena ure-ditev? Ne, Le človeka smo skušali razumeti in

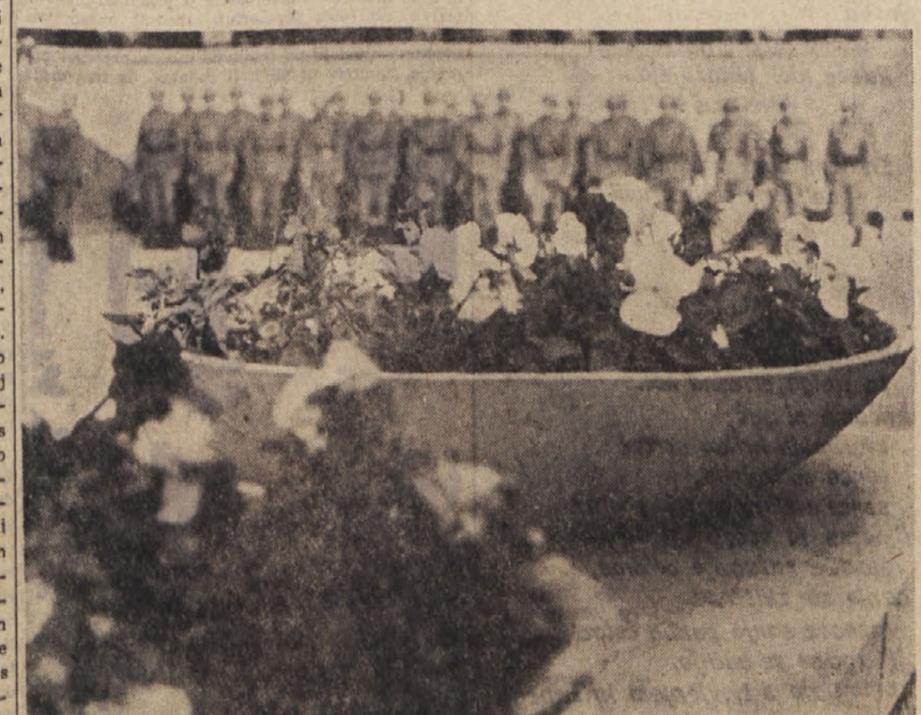
dovoljevali smo čustvom, da včasih spregovoro.

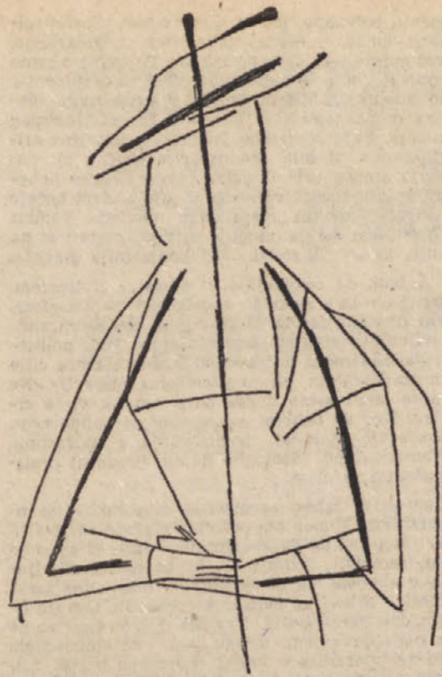
Avtoriteta pa je ostala neomajna. Vse velike stvari prihajajo počasi, igrivo hitro pa izginejo. Učinek bo presenetljiv, če bodo ljudje dovzetni za znanje, iskustveno znanje. In ako pri tem ne bodo ubrali poti, ki, vsaj emocionalno, predstavljajo odmik človeške omike in volje od naravnega, čistega bitja, ki se je z gorjačo v roki znašlo pred dolgimi leti samo in zapuščeno v divjini, ki so jo kasneje krstili za »družbo«. Discipliniranost nestrpnega režima (morda potreb-

na) pa je uduševala rojevanje idej — krilatih in ne vsem ljudem všečnih — in to je pomenilo bujno razraščanje trdoživih birokratov. Kaj bo z nami?

Bradač, ki sedi v kotu in zlohotno brska po dolgolasi glavi, je intelektualac. Venomer poln cinizma in ironične naslade pravi, da je intelektualac. Na prisilno delo pojde, telo dela, kar zapovedujejo drugi. Duhovnost ostane. Trda in prepričljiva. Ogledala ni, kjer bi mogel videti zabuhel obraz.

Dušan Zbašnik

Nada Petrov — Studija

dragi bralci!

Pred vami je zadnja številka Katedre v tem šolskem letu. Ker ob koncu mislimo tudi na začetek, bi vam rad napisal nekaj besed.

V letošnjem šolskem letu se je pojavila v Katedri nova rubrika, srednješolska kulturna stran. Njen namen je bil predvsem predstavljati širši javnosti mlade, srednješolske umetnike in jih s tem spodbujati k nadaljnjemu ustvarjanju. Srednješolci so dejali, da so rubriko radi brali in to je najvišja oblika pohvale, ki jo za svoje delo lahko dobi urednik. Ker se je rubrika torej očitno obnesla, jo bomo obdržali tudi v naslednjih letih.

Najlepše se zahvaljujem vsem zvestim sodelavcem, ki so mi pomagali pri oblikovanju srednješolske strani, vabim pa tudi vse mlade ustvarjalce, da bi v njej objavljali svoja dela. Pri tem mislim na pesmi, prozo, likovne izdelke v črno-beli tehniki in članke o srednješolskem delovanju na kulturnih in umetniških področjih. Vsak objavljen tekst tudi honoriramo, vendar naj bo opremljen s popolnim naslovom avtorja. Srednješolci! Kulturna rubrika je tudi vaša rubrika. Zato jo imate tudi sami pravico oblikovati s prispevki ali predlogi, ki jih lahko pošljete ali prinesete na Katedro, Ob parku 7, 62000 Maribor.

Urednik srednješolske kulturne rubrike
Zarko Golob

V zadnji letošnji srednješolski kulturni rubriki nastopajo:
Nada Petrov se nam predstavlja s Studijo, Alenka Stanbeker pa z Rastlino v lončku.

Andrej Coklin-Aco je doma iz Gornje Radgone, hodi pa v zadnji letnik tehniške srednje šole v Mariboru. Objavljamo njegovi pesmi Pisanje in Haš.

Zoran Hochstätter hodi v drugi letnik ljubljanske fotografske šole. Poslal mi je dve fotografiji in poprosil, naj zapišem, da je zelo lep. Prvič v srednješolski kulturni rubriki objavljamo umetniško fotografijo. Upam, da jih bo naslednje leto več.

Članek istega avtorja Beseda in zvoki predstavlja kritičen pogled na letošnjo zadnjo prireditev I. gimnazije v Mariboru.

Jurij Kure je dijak srednje glasbene šole v Mariboru. Piše aforizme, pesmi in prozo, poizkuša pa se tudi na dramskem področju. Objavljamo odlomek iz njegovega proznega teksta Poimenovanja.

Pisanje

Pesem

nekje gori.

Tvoje oči so kot zublji plamena...

Ali me vidiš?

Nimaš besed?

Jok ubogega otroka kliče:
naprej, zastave zmage!

Godba

odbilo je pol noči.

Rdeče luči obtožujejo...

Ne spiš?

Jočeš?

En sam blisk v temo:
cel svet se je zrušil!

Haš

Noč je minila,
ta dolga, strašna noč.
kričanja ni več,
zverinskih krikov norcev,
sence so izginile,
sence ovelih, ogabnih postav.
Omame ni več,
sladke satanske omame,
sanje so zbledele,
rožnate sanje puhlih čelad.
Podgane se budijo,
prebujajo s trpljenjem križanega

Alenka Stanbeker — Rastlina v lončku

beseda in zvoki

Mariborska I. gimnazija je v tem šolskem letu pripravila že več kulturnih prireditev, od katerih je posebej uspel literarni večer v klubu mladih. Takrat se je s svojimi literarnimi deli predstavilo nekaj srednješolcev. Med njimi smo zasledili med drugimi tudi že znana imena. Čeprav niso imeli vsi del, ki bi predstavljala vrhunec srednješolskih umetniških stvaritev, je večer uspel, saj je bil nadpoperčen.

Zato pa si ne bi smeli privoščiti česa takega, kot je bila prireditev Beseda in zvoki, v kateri sta nastopila Nevena Vrbnjak, dijakinja 3., in Borut Cinc, dijak drugega letnika. Prireditev je bila 13. maja v prostorih kluba mladih. Poslušalci — največ je bilo gimnazijcev — so se dolgočasili od nastopa Nevene Vrbnjak, tako da tudi sorazmerno dobra glasba, ki jo je na orglah igral Borut Cinc, ni imela učinka. Organizacija je bila slaba, diapozitivi, s katerimi so spremljali vso prireditev, so bili slabo izbrani, bilo jih je premalo, tako da so se ponavljali eni in isti. Program se je začel s polurno zamudo in vsak si je na koncu pošteno oddahnil ter z dolgočasno zapustil klub.

Nevena Vrbnjak je s svojo prozo razočarala. Bila bi naj razmišljanje o življenju in smrti, najbolj podobno razmišljanju pubertetnika, ki se še ne zaveda samega sebe in piše pod močnimi vplivi starejših. Sama si je upala izjaviti, da je to »razmišljujoča« proza, toda ko sem jo poslušal, sem lahko razmišljal le o dejstvu, da se približuje poprečju. Celotno delo me spominja na dobro šolsko nalogo, ki je napisana z namenom čimbolj ugajati profesorju. Toda Nevena bi se morala zavedati, da je ne poslušajo le profesorji (pri katerih si je pridobila privilegije), temveč tudi dijaki, občinstvo, ki je marsikdaj zahtevnejše, zmeraj pa naprednejše. In tudi stilistično dela niso bila dovolj dodelana, tako da so že vsebinsko šibka izgubila vso umetniško vrednost. Če pa primerjamo njena prejšnja in sedanja dela, pa le vidimo napredek. Začela je pisati bolj življenjsko, tematika je boljša, saj ni posegla po romantičnih čustvenih, včasih celo jokavih zgodbicah, kakor poprej. Svoja dela je Nevena brala monotono, brez poudarkov, čeprav gladko in sproščeno. Končna ocena njenih del je podpoprečna in Nevena bi v bodoče morala bolj paziti, kaj in kako piše ali pa vsaj ne nastopati.

Nivo prireditev pa je dvignil Borut Cinc, ki sicer ni igral le svojih skladb, kakor je pisalo na plakatu, temveč tudi dela popularnih zahodnih ansamblov. Sicer si je privoščil nekaj napak, glede na slabo kvaliteto orgel je pa relativno močno presegel poprečje. Zanimiv bi bil tudi podatek, da ima orgle

Šele osem mesecev in je prej igral le klavir. Občinstvo je zelo lepo sprejelo njegove lastne skladbe, posebno Heureka in XY, čeprav se v njih zrcali še nekaj začetništva.

Dekoracija ni bila izvirna in je skupaj s še bolj neizvirnimi diapozitivi ustvarjala kaj čudno vzdušje, če bi temu sploh še lahko rekli vzdušje. Po izjavi nekoga dijaka te ustanove je bila njena estetska vrednost nekje na stopnji likovnega kabineta (imevanega tudi Novo stranišče) na prvi gimnaziji. Prireditev Beseda in zvoki ni ravno uspela. Kljub kvalitetni glasbi Disco-cluba, ki ga je za Happyend pripravil Jurij Kocmut, je publika z dolgočasno odhajala domov.

Iztok Selšč

poimenovanja

Tišina, ki lebdi vsepovsod, se ti zdi v prostoru sprva še neznanjša. Rečeš adijo — sebi — greh ti ostane neznan; in ostaneš. Zapreš okno, spustiš zaklopko, nato se oblečeš zleknēs — postelja razkopana — in nisi ne spodaj, a zgoraj še manj.

Prve trave zelenijo v namišljenem soncu. Sence dreves tega istega sonca ti kalijo pogled. To niti ne moti več, kajti ni več samo mir, kar čutiš, ni resignacija ali celo skrb, temveč praznina, neznanost in nepopustljiva. Zleknjen, mrak se dviga od hiš, strmiš v točko nič, ki jo otipaš nekje na stropu ali nad njim, nad dimniki, brez misli, brez pomena in brez počitka; okna zaprta, mrak vse težji in težji, in ko se prižgejo luči: tišina in prve trave zelenijo v namišljenih sencah...

...kar bi bilo že od prej, kar bi bilo povsem novo in povsem odveč.

Zleknjen, kar tako, brez misla — in brez počitka nisi čutil časa, ki te je prehitel, ko si vegetiral. Točka nič je le še blodna senca.

Oko se je potopilo dolgo zatem. Sjo je s tokom reke, nato prek neba, skozi goste pešene vrtince, z vejevjem, ki ga oklesti vihar, in posušeni travi. Postalo je ptica. Letela je tudi, ko je rastlinje klečalo, ne meneč se za ječanje in reka je črna valovila, valovila.

Oko ne zadovolji več! Zdaj so oči široko razprte, dih je popačen, utrip sinkopiran. Postajaš ptica, reka, vrtoglavica in nekakšna zavest, hkrati v enem samem telesu, in vse to lebdi v pramenih sonca, se pogreza skozi pesek, upogiba z bječevjem, zgublja se dlje in dlje in ne pozna nobene mejnosti več, kajti obzorje postaja neskončno, brez dimenzij. Že se zgosti v zeleno, se širi še iz tople prsti, z vonjem domov, ulic, kanalov, pokrajinj — nešteto podob in obrazov (v hipu sekunde) ti razkrije skrivnost. Pravilo retroaktivne inhibicije ne velja več! Molekula časa ti je povrnila neko drugo, davno — včeraj iztrošeno, izživetvo.

Drhtiš? Hlepiš po njej, ki bo šele razprla krila z nekakšne druge, brezdimenzionalne strani? Vonj surovega kakavovca ti je ostal v podzavesti. (Z rokami, ki so samo halaste za toplim, si ga raztovarjal po pristaniščih ob določenih dnevih — avstraloptiki, nekakšni pitekantropi so vsak dan izbruhali točno določeno serijo nekakšnih neartikuliranih grlnih stokov in krikov in pri tem vili z rokami, se potili, prdeli in kolcali — bil si številka med tatovi, morilci, sadisti, stolki, pederasti, pijanci, analfabeti, zavrženci, imbecilnejši vseh vrst in kombinacij, psihotiki in nevrotiki — težak kot tisti iz te neverjetne mozaične serije, katere prvobitna substanca osebe ali združbe je deviacija sile in droge, amoralnost in asocialnost, deviacija brez slutnje upora ali osvoboditve. Širi ti nosnice — ne simpatikotonija, temveč pogojni refleksi, kajti zdi se, da so ti kosti težke in krhke, oči suhe, trudne. Marija je divje razprla narti — od tu vonj po kakavovcu, vlažna blaznost, obupno nerazumljiva, tesnobni utrip, ujeti med ljubezenskim aktom, med ogledalom in masko, med očmi in besedo. Slab ljubimec si bil: Zavest vsa skršana — noč in sanje netopirjeve...

Tako nisi več vzdržal. Zdi se, da si odslej iskal samo še delček nečesa, da bi mogel dalje. Izmikal si se z domačih zabav (dekadentnost, krik mrtvila, nekakšna nična nasičenost) in se vozil sam daleč ven, med vinograde in sadovnjake (poimenovanje tišine, epizoda bežanja, delna in namerna odpoved). V poznih večerih si našel družbo mornarjev in divje popival z njimi do svita. (Svojevrsten svet, tuje obarvan, robate besede, kosmati humor in horizont, ki se širi.) Tako si spanje največkrat preskočil in glasba je ostala spodaj. Vode pa, enako kalne in polne naplakov, so širile svoj nezdravi zadah in nikoli se nisi navadil in vedel si, da se nikoli ne boš.

Oči pa ostanejo tamkaj...

Nekega dne si se prebudil v tuji hiši z razbitim obrazom. Za spuščeni naoknicami si zaslitil jutro in v bližini je nekaj bahavo pozvanjalo. Šele ko si ujel boke in se vsrkal v ustne — stegna je izprožila, si doumel bele zobe in razsežnosti ženske. Ves čas je drobno pozvanjalo, zdaj neprisiljeno, toda živahno.

Očistil bi se rad? Ker te je cipa ljubila, ti umila obraz? Kakšna krilatca! Da bi pozabil čudne oči, ki niso več tvoje? Skrbno paziš na perje, ki si ga sam želel davno odvreči — umazati! Perut ali reka...?

Vse gre s tokom kapelj in še hitreje nazaj in ne pozna nobene mejnosti več; dobiva izraz šele nekje precej daleč, izven okvirov, ki oklepajo krog, izven obsega poimenovanega, izven obsega stereotipnosti...

...kajti obzorje postaja neskončno, brez dimenzij. Že se gosti v zeleno, se širi pod raznolivno gladino povsem novih pokrajinj in obrazov (v delčku sekunde), ti razkrije skrivnost. Molekula časa ti vrača nekakšno drugo, enkrat doživeto, včeraj-davno iztrošeno. Vsrkaš ta delno znani — delno sluteni ego, to po krivdi bogov dano molekulo: vsa poimenovanja so ti že znana, vse obraze poznaš — in ni ti dovolj, ker zadevajo samo tebe! Se več hočeš v tej skopi odmeril Ni ti dovolj, da si izbran in so dosegle sposobnosti najvišji, teoretično možni plato: ne ločiš več stanja od nič. Ne samo to; še več: istovetiš ju! Zato pa so krila težka, težja in težja. Ujameš se med prostorom in ptico — otrpneš in onemiš.

JURIJ KURE

maigretov mrtvec

Najbolj nenavadno pri tej zadevi je to, da intervencijski miličnik dr. Bačnik Ciril* na poligonu UJV v Podrožniški ulici v Ljubljani ni obstrlel samega sebe pri službenem urjenju hitrega polnjenja avtomatske puške s puško KAM 9,45 (sdjelano v SSSR)*, marveč je, nasprotno, prav mogoče, da je »zloslutni« objekt polnjenja bil domače izdelave. Ravno zadnja leta se oborožitev naše armade in milice vedno bolj opira na svojevrsten izraz domačega jekla. Zaradi uničujoče hitrega razvoja dogodkov Marku Svabiču ni uspelo dokopati se do uradnega sporočila o ne-ljubem in za nas nadvse tragičnem incidentu intervencijskega miličnika dr. Bačnika Cirila, tako da je izostala tudi oficialna potrditev v romanu o suverenosti neke balkanske države navedenih detajlov. S tem trenutkom izgubi v zadnji številki Problemov objavljeni tekst vso idejnost: kajti UJV, ki bi nedvomno bila pristojna za izdajo službenega sporočila o tem pripetljaju, je izgubljala moči v neposrednem informiranju vrhovnega štaba vseljudske obrambe, maršalata itd. itd., ni pa dejansko izkoristila prednosti, ki ji jo družba daje: možnost objektivnega obveščanja javnosti iz prve roke.

Pa tudi nadaljnja akcija je takšna, kot bi bilo po prvih korakih glavnega junaka pričakovati. Modra bliskavica, ki asociira visoko discipliniranost voznikov, kar nadalje vodi v posmeh in servilno, pa prizanesljivo rezanje, je v bolničarjevih očeh kri, v iredentističnih in neonacističnih možganih pa obveza in varnost. Z veliko intenzivnostjo bi se tudi v treh urah ranjen intervencijski miličnik dr. Bačnik Ciril poglobil v ozadje spora na križišču Prešernove in Celovške. Marko Svabič zoperstavlja vsakemu izmed treh subjektov ostala dva. Ker kdo naj bi imel živahno prvo besedo pri vožnji, da, pri nujni vožnji skozi križišče? Rešilec? Gasilec? Milica? Logična ekspertiza naših varnostnikov je določila prej navedeni vrstni red. In Marko Svabič zagreni človeku neomajno zaupanje v red in misel »saj končno ima tolovaj kratke noge in pičlo sapo, roka pravice pa je dolga« postane varljiva. Kajti: rešilec je hitel ranjenemu intervencijskemu miličniku dr. Bačniku Cirilu naproti, vozilo intervencijskih miličnikov (kasneje se izkaže, da niso bili intervencijski, op. D. Z.) pa je želelo v čimhitrejšem diru prispeti na ring, to se pravi na teraso hotela Lev, kjer desetinam ljudi visi življenje na nitki. Ne bo, mesarsko klanje se razvije — ampak šele takrat, ko intervencijski miličniki, pravkar prispele in dolga zadanihni pljuč ter zarplih obrazov in polnih src domoljubnosti in pravice, zedinijo nemške neonaciste in italijanske iredentiste, ki se pretepajo za Ljubljano; ne vedo namreč, čigava je: ali nemška ali italijanska. Nakar očit-

na premoč pomeni tudi zmago. In kaj pove diskurz Marka Svabiča? MILICA NAJ IMA PREDNOST! Prav smešno naključje pa se je naključilo drugokrat, takisto v Ljubljani, le malce bliže železniški postaji. Bil je lep sončen dan in sprehajal sem se po prelepih travnatih površinah Ljubljane, po Titovi cesti. (Ti prekleti študent, spet bodo nergali, da jih tudi hrup na Titovi cesti ovira. Kar naj jih ovira, Tribunaše, še premalo jih je?) Kje sem že ostal? Ah, ja, mhm — torej, bil je lep sončen dan in sprehajal sem se po... Zdadci se zasliši zavijanje sirene! Ozrem se: nič ni bilo. Stečem v desno: enako. Pogledam na Bavarski dvor: da, seveda, 26. april je bil, dan velikih proslav OF. Preden sem lahko švignil čez cesto, je bilo nekaj postavnih miličnikov v križišču, semaforji so bili ugasnjeni, križišča prazna... in potem so lepo mirno pripeljali mimo samo službeni avtomobil večje vrednosti. In vse je bilo v redu! Ne rešilca ni bilo in ne gasilcev, ne študentov in ne manjše tankovske enote zasavske divizije. Tokrat.

Istega dne na istem mestu, vendar uro kasneje zopet zatuli sirena. Pravzaprav je bil rešilec na nujni vožnji (vidite, vse je odvisno od časa, eden prej, eden zdaj). Pričakoval sem hitro akcijo miličnikov. Semaforji so goreli dalje, rešilec pa se je tudi nekako prebil skozi reko vozil.

Pomislite, brez pomoči miličnikov! Bil sem vzhičen in centni sem začel bolničarje, posebno močne, pa tudi šoferje, ki vsi niso od muh. In asociacija, ki se je porodila? Kako bi se vrstili dogodki, ko bi neslužbeni avtomobil večje vrednosti pripeljali skozi križišče eno uro pred rešilecem? A bi manjša tankovska enota zasavske divizije zadoščala? A bi bilo hladno jeklo edina pozitiviteta?

Marko Svabič gre po nekajkratnih dotikih družbenopolitičnega življenja neke balkanske države in praskanju študentov glčokov v subjektiviteto; tako globoko, da lahko ob koncu zapiše, da bo drugič kurja čreva vlekel naprej.

Dušan Zbašnjik

Skozi p e r i s k o p

Na študentski servis je, misleč, da je tam uredništvo KATEDRE, prisopihala ženica, pričela viti z rokami ter vmes nekaj nerazumljivo kričati. Ko jo je fantom uspelo nekoliko umiriti, se je izpovedala: »Sln je odpovedal Katedro. Nič. Odpovedala jo e hčerka. Zopet nič. Potem je to storil mož. Tudi nič. Nazadnje sem jo sama... Danes pa je soseda poravnala naročnino še za eno leto...«

Senca I.

DESET ZAPOVEDI ZA ŠTUDENTE:

1. študij je napor,
2. rodili smo se utrujeni in živimo zato, da uživamo,
3. ljubi svojo posteljo kot samega sebe,
4. počivaj čez dan, da boš lahko ponoči spal,
5. če je delo zdravje, naj živi bolezen,
6. ne delaj danes, kar lahko storiš jutri,
7. od prevelikega počivanja še ni nikdar nihče umrl,
8. študiraj manj kot moreš in tisto, kar moreš, prepusti drugemu,
9. če vidiš koga, ki počiva, mu pomagaj,
10. če te prime, da bi študiral, sedi in počakaj, da te mine.

Končno smo videli film, ki je posvečen višjim šolam v Mariboru. Vtis: med predstavo smo se lahko prešerno nasmejali, z nje pa smo odšli žalostni. Žalostni od misli, da je šlo zopet veliko denarja skoraj v nič.

Šele danes mi je nekoliko jasneje, čemu so se naši odgovorni tovariši v petdesetih letih tako močno prestrašili pošasti, ki ji pravimo BIROKRACIJA ter brž uvedli samoupravljanje. Kaj se je zgodilo?

Senca II.

Dolžnost tistih osmih ali pa tistih sedmih bi bila, da se na temelju argumentov, enih ali pa drugih, končno vsi ali pa vsaj večina sporazumejo. V nasprotnem primeru pa bo učinkovitost ali pa sploh delo bistveno oteženo.

SI KRIV? Nisem! JE KRIV? Je! SI KRIV? Sem kriv! (Ti stavki nimajo nobene zveze s primerom 25 poslancev.)

Slavnostna skupščina ob 10-letnici združenja visokošolskih zavodov v Mariboru bi bila še bolj slavnostna, če ne bi imela nekaj očitnih kiksov. Škoda!

Na izvršnem odboru Študentske skupnosti je zavel nov veter. Lotili so se namreč pospravljanja; posebno okraski (beri dekleta) so posebno prizadevni. Pospravlja se navadno na koncu dela, tukaj pa pravijo, da to ni zadnje, kar so storili.

Za upravnika študentskega servisa je na izvršnem odboru glasovalo 7 (sedem), vzdržalo se je ali pa je bilo proti 6 (šest) članov. Če pustimo vnevar različne sposobnosti in pogoje posameznih kandidatov in smo tudi v resnici prepričani, da je izbira bila vendar najboljša, še vedno ostane grenak spomin na načine dela. Zdi se nam namreč, da pri tako pomembnih odločitvah ne sme priti do preglasovanja, še posebno ne tako očitnega.

MED DVEMA OGNJEMA

Vse kaže, da se študentom obeh starih študentskih domov obetajo redne zastojkarske strip-tease predstave: prekaljeni projektanti so namreč nov dekliški stolpič locirali natanko med oba moška domova...

virus

— Znano je, da ste prav vi, Virus, žrtev. Zakaj Neskončni: O tem bi lahko spisal vsaj devetdeset poljudnoznanstvenih, če že ne nekaj filozofskih, ali celo čisto znanstvenih razprav. Obveščam

Senca IV.

vse kirurge, da sem njihova žrtev. Moji sovražniki so pustne novice in general, ki me ni poslušal.

— Toda, če vas ni poslušal, kaj se je zgodilo potem?

Neskončni: Nič se nikdar ne zgodi potem. Osebnost se zavzemam za svobodno človeštvo, ki ne bo več prav nič drugega, kot da se giblje sam skoze. Človek je kult človeka, je sam svoj mit, je prazna prisotnost zavesti...

— Se vam ne zdi, Virus, da le preveč omenjate besedo človek? Saj vi sploh niste nikakršen človek...

Virus: Pa res, na to še nikdar nisem pomislil. Zadnje čase se ukvarjam z embrioni, ki ostane v steklenicah samo še letos. Čakam. Ljubim ovce. Vidim: enakost kosti. Pravzaprav tudi vi mene ne vidite, vi, spraševavec!

— Je to sploh pomembno?

Virus: Že, že. Zdite se mi še polotrok, ki brska z iglicami po podzavesti, ki se igra z neslutnim orožjem. Kar priljubili se mi boste. Še posebno zaradi pesniških zbirk. Kar zbirajte verze, vrze in reže. Komajda se boste prebudili, že boste mrtvi, omrtvičeni za večnost. Tako majhni boste kot gnojilo za sobno cvetje.

— Me strašite? Kot general, ali kot žrtev? Saj ste tudi vi odvisni od nas, od človeštva! S kakšnimi močmi si še sicer pomagate?

Virus: A, to pa je že nekaj drugega. Vidite, kmalu bi že pozabil govoriti, moje meseno srce je ranjeno. Moje ožilje popušča pred novimi zdravimi napadi. Spet si moram obesiti medaljoneček. Trenutek, prosim...

— Dragi bralec, zaupati ti moram, da ne vidimo nikakršnega medaljonečka na obzorju. To bo bržkone le prazen izgovor, spet kakšna tajna državna potegavščina...

Virus: Berem vam misli, in če ne utihnete, vas bom začel mučiti z dinozavrovim genetičnim poslanstvom. Zraven bom povzročil prometno nesrečo na trgu in izvozu mesa. Da veste, užaliti me ne smete, tu je moja medalja, moj medaljoneček...

— Ampak mi res ničesar ne vidimo.

Virus: Kupite si natančen drobnogled. Potem

bom jaz alias Virus. Pokazal bom na primer ledvičaste in paličaste in embrionalne stvarce, o katerih še nikdar niste slišali.

— Kaj mislite o svetlobni hitrosti, kaj o kvantni mehaniki? Kje ste se s tem prvič seznanili? Virus: Danes je lepo vreme, stanovito. Pa veste zakaj? Svetloba in sončna toplota tega vašega sonca je izžarevanje izza nekaj milijonov let. Vi, ljudje, ki čutite to toploto, sploh ne veste, da živite v svetlobi, ki je stara za nekaj tisoč zemelj...

— Prosim? Pa vendar ne boste rekli, Virus, da ste vi doživeli to starost?

Virus: Nikakor, saj jaz samo preprosto živim. Imate radi kristale? Da, to je moj medaljoneček. Lahko sem preprosto mrtev, in vendar živim. Vi ljudje ste preveč zapleteni, da bi zmogli kaj takšnega...

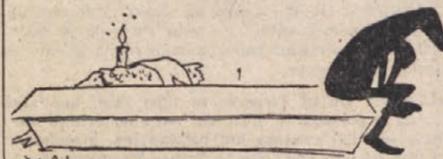
— Ste pristaš kakšne stranke? Se redno počesete in morebiti oblečete kakšno uniformo?

Virus: Spet tako človeško vprašanje. Recite, kar hočete, podkupili me ne bo-ste. Saj poznam to vaše babišstvo, s katerim slepite druge. Kar naprej! Vsi ste moji. To je moja vera, moja ljubezen, moje prepričanje.

— To zveni dokaj eshatološko-ideološko!

Virus: Pa naj. Pustimo ob strani vse to. Saj je svet ena sama stran na robu žareče teme.

— Hvala za odgovore, Virus. Pa še kdaj drugič. Virus: Vsekakor. Odgovarjati pomeni toliko kot zamolčati. Zato se bom šel čisto znova revolucijo. Na svidenje v preteklosti, sedanjosti in prihod-

Senca III.

nosti. Oprostite mi, ker le nisem razumljiv. Pravkar se grem pogovarjat s papežem o svoji vsemoči. Au revoir...

— potrebovalo psihologije.

— Kaj ima general opraviti s psihologijo? Žrtev s svobodo?

Virus: Rodili so me v laboratoriju. Sem protiorgan človeškega telesa. Sem nesreča in bolezen, nerazjasnjeno svoje protislovje. Sem general in žrtev hkratni.

— Kako to?

Virus: Nimam svoje vojske, zato sem žrtev. Napadam človeštvo, zato sem general. Živela prazgodovina!

— Kolikšni so vaši redni mesečni dohodki. Ste umetnik? Ste že kaj ustvarili?

Virus: Tako je s to stvarjo — živim v nenehni ekstazah in sanjah, vendar pa sem nenehoma buden. Priznam, čisto trezno sem pripravljen ubijati. Vendar pa pri tem še nikdar nisem izobesil zastave, ali se oklical za plemenskega poglavarja človeštva.

— Kako da ne? Saj ste vendar...

Virus: Seveda, spet stari očitki, da sem vasezaprt, prazen, da sem niččen. Prav nič je moja vsemoč.

— Verjamete v boga?

Virus: Bog verjame vame. Sem človekoljub. Z repom pa segam do pekla človekove domišljije. Človek je središče sveta, človek je odvisen od stvari, človek je edini egoist, ki misli, da je zbežal iz raja...

Število ameriških turistov pri nas narašča. Tudi v Vietnamu.

Senca V.

omembe

Nasvet, ki zahteva odziv. Cenjenim bralecem je nedvomno znan namen vsega pisanja, naj je to časnik, revija ali knjiga: pozivamo vas in skušamo vzgajati, če to verjamete ali ne. Ne podcenjujemo nikogar, če se na naši kulturni strani pečemo predvsem z literaturo, glasbo ali likovnostjo, namesto morda z mostovi, farmami, rafinerijami ali drugimi tehničnimi strukturami, ki stvarno so krona humane znanosti in kulture. Je pa navada ali pa muha časa, da teh reči tukaj ne najdete, in razlog za to je vsem znan — sami se z njimi bavite in to od temeljev dalje. Zame osebnost je kulturna stran našega časopisa dolžna apelirati na velike dosežke vsega človekovega početja, pa naj le-te uvrstimo med kulturo ali tehniko, kar je zelo svojevoljna in skrajno nedopustna razmejitev. Vas — spoštovani študentje, želimo celovite, želimo in zahtevamo, da poleg svojih strokovnih ciljev težite tudi za nekimi suverenim pogledom na življenje in si skušate v kolikor mogoči meri osvojiti vsaj poglobitve značilnosti vašega okolja in kulture. V ta namen pišem tale članek, ki vas želi opomniti na obstoj nečesa, kar vam je kažipot iz vseh možnih situacij v vaši karieri. V glavnem nimate možnosti, da bi pozitivno vplivali na estetsko podobo naše dežele, kajti tega niti naši predstojniki zmeraj ne zmorejo, kar ni njihova krivda, pač pa splošna nacionalna brezbrzičnost in finančna ter domišljajska ubožnost. Tudi sami niste krivi, če obiščete koncert le enkrat mesečno, pa še takrat ga ne, ker imate preveč dela. Isto bi lahko trdili glede knjig. Kakor vedno na naših straneh — torej tudi zdaj svetujemo. Danes glede knjig. Poslovanja naših založb ni mogoče skrbno slediti, je pa vsak vsaj delno vzgojen in podkovan študent že nekaj let vesel izhajanja zbirke sto romanov. Kot bankir — dragi moj, morate vsekakor prebrati Stendhalov roman Lucien Luwen, tudi zaradi tega, ker se boste naučili govoriti, to pa je osnovna omika, če ostalo odmislimo. Ne mislim predstavljati tega slovitega pisatelja, samo na njegovo elegantno delo vas še enkrat spomnim. Enkrat se odpoveste sobotni športni ali spolni igri, si za ta denar kupite knjigo in jo berite vsaj par mesecev — mesto Maribor in vsi skupaj bomo lahko odkrito govorili, da imamo pravico živeti. Če študente skrbi čudno poslovanje glede sadja in ostalih anomalij, ki so povezane s kočljivimi in sramotnimi razmerami na področju še neuskajane kmetijske politike, pa če je kdo obupan nad splošnimi kulturnimi razmerami, to je z moderno industrijsko družbo, kar je morda le izjemoma mogoče zaslediti, ta naj vzame v roke delo Hermana Hesseja: Stejni volk. Tako bo zvedel, kako živi človek skromno, nekoristno za človeško skupnost, in predvsem samotno. Tega dela seveda ne boste razumeli, če ga ne boste vsaj trikrat brali; kaj takega si pa verjetno ne boste privoščili oziroma vam to ne bo uspelo, če rabite denar, kajti denarja ta knjiga ne pripoča. Če se vam zdi, da ste sila omikani, če se poživljate na svete navade kultivirane družbe in se greste frajerja, vam priporočam roman Doktor Faustus, pisatelja Thomasa Manna. Tu utegneta privklat slišati kakšno solidno in sprejemljivo razlago glasbe, utegneta izvedeti kakšno potezo glede vaših odnosov do kolegov in kolegic, kar vam ne bi škodilo, če si dovolimo vedeti, kako perfektno pomankljivi smo vsi skupaj. Ta roman ne smemo tretirati kot navadne perverzne zgodbe, če ste sposobni malce razmišljati o resnosti in tragičnosti našega bivanja, če imate posluš za omike, modo, stil in dostojnost — potem sežite po tem romanu, kakor tudi po ostalih. Ne verjamem, da vam zmore kdorkoli od živih posredovati kakšne boljše in primernejše napotke, čisto gotovo pa boste zase storili neskončno veliko, če ne boste pozabili na ta velika dela pisateljske virtuoznosti. Kajti definirali so nam svet, svetovali so nam dostojni modus vivendi, in apelirali so na odgovorne ljudi naših institucij, da zahtevajo zakonit življenja primerno moralno in družbeno ureditev, ki bo omogočala pravično participacijo vseh udeležencev. Če ste neposlušni do svojih predstojnikov, krivični do staršev, bodisi spoštljivi vsaj do tistih sposobnih in marljivih gospodov, ki vam z govoricjo kažejo pot, da ne bo na tej zemlji še več nepotrebne zla in ruševin, ki bi jih zakrivil prav vi, dragi tovariši, če ne mislite slediti začrtani poti strokovne in moralno-kulturne izobrazbe. Imejte posluš, bodite pametni, predvsem pa, bojujte se proti neumnosti in krivici.

IZIDOR ČLOVEK

IZIDOR SE KOPA V MORJU.

nekaj podobnega čepu

